

Praktiserende dyrlægers syn på rådgivning om dyrevelfærd og den målrettede dyrevelfærdsindsats

En kvalitativ interviewundersøgelse af praktiserende dyrlæger med sundhedsrådgivningsaftaler i kvæg- og svinebesætninger

Fotograf: Tine Rousing

Masterprojekt i vurdering af husdyrvelfærd i primærproduktionen,
Institut for Husdyrvidenskab, Aarhus Universitet
Juni 2020

Af Tine Flarup, dyrlæge
Studienummer: 201801700

Vejledere:
Inger Anneberg, Ph.d., Seniorrådgiver og emeritus
Hanne Kongsted, dyrlæge og forsker

Forord

Dette speciale er et afsluttende masterprojekt på uddannelsen: "Master i vurdering af husdyrvelfærd i primærproduktionen" (MVHP) under Institut for Husdyrvidenskab under hovedområdet Technical Sciences ved Aarhus Universitet. Projektets omfang er på 15 ECTS.

Min baggrund for at vælge emnet, der tager udgangspunkt i de praktiserende dyrlæger og sundhedsrådgivningen, er min interesse for det samspil, der er imellem dyrlægerne, landmændene og myndighederne, hvor det primære omdrejningspunkt er produktionsdyrene og betingelserne for at holde fokus på velfærd i husdyrproduktionen. Jeg vil med dette speciale og ud af min interesse for emnet gerne bidrage med ny viden på området omkring dyrlægernes opgaver tilknyttet rådgivning om dyrevelfærd i kvæg og svinebesætninger.

En stor tak skal rettes til de ni praktiserende dyrlæger, som ved deres deltagelse i særdeleshed har bidraget til at løfte dette projekt. Dyrlægerne har deltaget i og engageret sig i projektets interviews, og de har åbent og ærligt bidraget med deres erfaringer og holdninger til rådgivning om dyrevelfærd samt den målrettede dyrevelfærdsindsats. Det er der kommet en del materiale ud af, som jeg i denne opgave desværre ikke har haft muligheden for at anvende i fuldt omfang.

Jeg takker også i høj grad mine vejledere på dette projekt: Inger Anneberg og Hanne Kongsted, som begge ganske utrætteligt, tålmodigt og på meget engageret vis har vejledt med grundig kritik og løsningsforslag igennem hele projektforsøbet. En stor tak også til alle underviserne på hele masterforsøbet.

Mine kollegaer og ledelsen på min arbejdsplads i Landbrugsstyrelsen takker jeg også for at være med til at gøre mit studieforsøbet muligt, især Mette Boesen Klemmensen, som har hjulpet med at læse korrektur på mine opgaveudkast.

Tak til Den Statslige Kompetencefond for at bevillige støttemidler til min uddannelse.

Og en tak skal lyde ikke mindst til min meget tålmodige familie, der har stået mig bi☺, når både mit studie og arbejde har fyldt dagene op.

Stevnstrup. Juni 2020

Tine Flarup

Indhold

Praktiserende dyrlægers syn på rådgivning om dyrevelfærd og den målrettede dyrevelfærdsindsats	1
Forord	2
Indhold	3
Sammendrag	5
Introduktion	6
Formål	6
Baggrund	7
Kravene til aftalerne om sundhedsrådgivning (SRA)	7
Krav til indholdet af rådgivning af dyrevelfærd og MVI	7
VetReg	9
Materiale og metode	10
Valg af dyrlægerne	10
Dyrlægeprofilerne og anonymisering	11
Rekruttering af dyrlægerne	11
Spørgeguide	12
Interviews hvor dyrlægernes erfaringer ses som fænomener	12
Overvejelser om min egen rolle	13
Data-analyse af interviews	13
Resultater	14
1. Dyrlægernes erfaringer med rådgivning om dyrevelfærd og MVI	14
2. Dyrlægernes erfaringer med betingelserne for rådgivning om dyrevelfærd og MVI	20
3. Dyrlægernes modstand og kritik af MVI og rådgivning om dyrevelfærd	28
4. Positive holdninger til MVI og rådgivningen om dyrevelfærd	32
5. Dyrlægernes dilemmaer i arbejdet med rådgivning om dyrevelfærd og MVI	34
Diskussion	39
Konklusion	43
Perspektivering	44
Referencer	46
Bilag	48
Bilag nr. 1 Formuleringer af fritekst ved indberetning i VetReg og fortolket i baggrundsanalysen som indberetning af "ingen definition af indsatsområde"	48
Bilag nr. 2 Info-brev til dyrlægerne	50
Bilag nr. 3 Spørgeguide:	52

Sammendrag

På baggrund af et politisk forlig på veterinærområdet er det et lovkrav, at besætningsejere med kvæg- og svinebesætninger over en vis størrelse indgår aftaler om sundhedsrådgivning med praktiserende dyrlæger og modtager rådgivning om dyrevelfærd. Formålet med dette lovkrav er en del af et politisk ønske om styrkelse af dyrevelfærden.

I forbindelsen med sundhedsrådgivningsaftalerne skal dyrlægerne blandt andre emner rådgive om dyrevelfærd og herunder i samarbejde med besætningsejeren og på baggrund af velfærdsvurderinger udvælge relevante indsatser til forbedringer af dyrevelfærden i besætningerne.

Lovkravet til dyrevelfærdsindsatser (målrettet dyrevelfærdsindsats) trådte i kraft ved udgangen af 2016 og afløste et tidligere lovkrav om, at dyrlægerne i forbindelse med rådgivning om dyrevelfærd skulle auditere besætningsejernes egenkontrolprogram for dyrevelfærd.

Dette masterprojekt præsenterer resultaterne af en undersøgelse af praktiserende dyrlægers syn på rådgivning om dyrevelfærd og den målrettede dyrevelfærdsindsats. Undersøgelsens overordnede mål er at generere ny viden om de praktiserende dyrlægers erfaringer med og holdninger til ordningen, herunder hvordan dyrlægerne oplever samarbejdet med landmændene omkring den målrettede dyrevelfærdsindsats og om de mener, at lovkravet understøtter en styrkelse af dyrevelfærden.

Ved undersøgelsen blev anvendt en kvalitativ undersøgelsesmetode med interview af 9 praktiserende dyrlæger, der har aftaler om sundhedsrådgivning i kvæg- eller svinebesætninger. I forbindelse med undersøgelsen blev der også foretaget en baggrundsanalyse af indberetnings-data for de målrettede dyrevelfærdsområder.

Undersøgelsens interview med de 9 praktiserende dyrlæger gav anledning til følgende sammendrag af konklusionerne:

Dyrlægerne mente, at hensigten med at koble rådgivning om dyrevelfærd sammen med SRA giver god mening og de syntes, at MVI fungerer bedre ved vurdering af velfærden i besætningerne end tidligere ved auditeringen af egenkontrollen. Dyrlægerne begrundede dette med, at velfærdstemaerne kan tilpasses den enkelte besætning, og der kan være en yderligere positiv benefit af de dyrebaserede velfærdsobservationer.

Alligevel fandt flere af dyrlægerne ikke, at de dyrebaserede velfærdsparametrene er særligt objektive, og de syntes, dyrevelfærd er svært at kvantificere. De gav også udtryk for, at de mangler værktøjer og kompetencer til at kunne vurdere og kommunikere om dyrevelfærd ud fra et bredere dyrevelfærdssyn. Dyrlægerne var bevidste om at anvende kommunikationsredskaber i rådgivningen om dyrevelfærd, men de oplever alligevel at møde forskellige forhindringer for forbedrende tiltag.

Samtidig var det vanskeligt for dyrlægerne at gennemskue myndighedernes forventninger til dem. Dyrlægerne mente, at flere af lovkravene i ordningen er formålsløse, rigide og ikke fungerer i praksis. De ønskede i stedet, at prioritere den direkte rådgivning ude i besætningerne og målrette deres rådgivning med et mere praktisk islæt til dyrene og forholdene i besætningen, samt til landmændene og medarbejderne.

Dyrlægerne i undersøgelsen gav indtryk af at påtage sig ansvar for opgaven med rådgivningen om dyrevelfærd og de kommer derved muligvis til at glemme, at lovkravene om MVI forudsætter, at besætningsejeren samarbejder og har et medansvar for at løfte opgaven med den målrettede dyrevelfærdsindsats.

Introduktion

I november 2012 kom et nyt politisk forlig på veterinærområdet. I Veterinærforliget var et af de centrale elementer en fortsat styrkelse af dyrevelfærdsindsatsen med øget fokus på rådgivning og forebyggelse (Fødevareministeriet, 2015; Ministeriet for Landbrug 2012).

Et af initiativerne til at styrke dyrevelfærdsindsatsen i det nye forlig skete ved at indføre den målrettede dyrevelfærdsindsats (MVI), som trådte i kraft fra 14. december 2016. MVI var en overbygning på rådgivningen om dyrevelfærd, som allerede var tilknyttet aftalerne om sundhedsrådgivning (Fødevareministeriet, 2015; Ministeriet for Landbrug 2012).

Ejeren af en kvæg- eller svinebesætning indgår en aftale om sundhedsrådgivning (SRA) med en praktiserende dyrlæge og kan til aftalens basisdel tilvælge et tilvalgsmodul. I basisaftalen indgår rådgivning om dyrevelfærd og MVI. Ved at vælge et tilvalgsmodul, kan besætningsejerne underlagt dyrlægens rådgivning opnå muligheder for selv at behandle syge dyr med medicin.

MVI afløste et tidligere lovkrav til egenkontrol med dyrevelfærd, hvor dyrlægerne i tilknytning til SRA skulle auditere landmandens egenkontrolprogram en gang årligt. Ved det tidligere krav om auditering af egenkontrolprogrammet skulle dyrlægerne forholde sig til miljø- og management baserede mål for dyrevelfærd som eksempelvis opstaldningsforhold og tilsyn med syge og tilskadekomne dyr (Fødevareministeriet 2010a). Mindstekravet til indholdet af egenkontrolprogrammet havde ophæng i lovgivningen på dyrevelfærdsområdet, og der var ikke krav om tilpasning til den enkelte besætning. Rådgivning om dyrevelfærd skulle i den tidligere ordning foregå i forbindelse med hvert rådgivningsbesøg, men samtidig med at lovkravet til MVI trådte i kraft, blev det indført, at rådgivningen om dyrevelfærd og MVI skulle foregå 2 gange årligt og med maksimalt 6 måneders mellemrum.

Forud for lovkravet til SRA med egenkontrol af dyrevelfærd havde landmænd med kvægbesætninger muligheden for at indgå aftaler med dyrlægerne om Ny Sundhedsrådgivning (NySRA) (Fødevareministeriet 2006). Ved NySRA var der specifikke bestemmelser for hvordan dyrlægerne i forbindelse med rådgivningsbesøgene skulle gennemgå definerede risikodyr i besætningerne. Disse specifikke bestemmelser er ikke videreført i den nuværende gældende lovgivning vedrørende SRA.

Til forskel fra egenkontrolprogrammet er et væsentligt formål med den målrettede dyrevelfærdsindsats, at dyrlægen og den besætningsansvarlige sammen får sat dyrevelfærd på dagsordenen og får et fælles billede af, hvor velfærdsproblemerne er i den specifikke besætning. Lovgivningen forudsætter, at dyrlæge og besætningsejer samarbejder ved implementeringen af den målrettede dyrevelfærdsindsats, da de sammen i forbindelse med sundhedsrådgivning og på baggrund af velfærdsparametre skal identificere aktuelle indsatsområder i besætningerne (Fødevarestyrelsen 2019a, 2019b).

Formål

Formålet med dette projekt er igennem en kvalitativ interviewundersøgelse at generere ny viden om de praktiserende dyrlægers erfaringer med og holdninger til rådgivning om dyrevelfærd og MVI, herunder 1) hvordan dyrlægerne i praksis arbejder med rådgivningen om dyrevelfærd, herunder dyrevelfærdsvurderinger og MVI, 2) hvordan dyrlægerne oplever samarbejdet med landmændene om MVI og 3) hvordan dyrlægerne mener, at lovgivningen om rådgivning om dyrevelfærd og MVI understøtter deres arbejde med dyrevelfærd i besætningerne og er med til at styrke dyrevelfærden.

Baggrund

Kravene til aftalerne om sundhedsrådgivning (SRA)

Indholdet i SRA består af rådgivning om dyrevelfærd, sundhedsmæssige forhold samt smittebeskyttelse. Det er besætningernes dyreantal, der er bestemmende for, om besætningsejeren er forpligtiget til at indgå en aftale om sundhedsrådgivning (obligatorisk SRA), men der er også mulighed for at indgå frivillige aftaler for besætninger med færre dyr (frivillige SRA). Kravene til indholdet i SRA er den samme, uanset om aftalen er obligatorisk eller frivillig (Fødevareministeriet 2018; Fødevarestyrelsen 2019a, 2019b).

Der skal rådgives om Dyrevelfærd og MVI to gange årligt, uafhængigt af aftaletype og dyreart, men kravene til antal af rådgivningsbesøg og det øvrige indhold i rådgivningsbesøgene varierer alt efter aftaletype, dyreart (kvæg/svin) og besætningstype (mælkeleverende/slagtesvin mm). De forskellige SRA-aftaletyper og krav til årlige besøgsfrekvenser og frekvenser af rådgivningselementer fremgår af Tabel 1:

Tabel 1. Oversigt over SRA aftaletyper for kvæg og svin med angivelse af lovkravene til det årlige antal af rådgivningsbesøg og rådgivningselementer (Fødevareministeriet 2018, 2019a).

	SRA Aftaletype	Antal rådgivningsbesøg pr. år	Antal status-besøg*) pr. år	Antal rådgivningselementer pr. år		
				Dyrevelfærd og MVI	Sundhedsmæssige forhold	Smittebeskyttelse
Kvæg	Basis-tværfaglig	2		2		1
	Basis-staldskole	1		2		1
	Tilvalgsmodul 1	Generelt: 9 Ingen køer: 4**)		2	9	1
					4	1
	Tilvalgsmodul 2	12		2	12	1
					18	
26						
12						
		Ikke-mælkelev***): 0				
Svin	Basis-tværfaglig	2		2		1
	Basis-staldskole	1		2		1
	Tilvalgsmodul	9 Kun slagtesvin: 4		2	9	1
					4	

*) Ved status-besøg forstås en "light-udgave" af rådgivningsbesøg. **) kvægbesætninger kun med han/hundyr, der endnu ikke har kælvet. ***) Ved "mælkelev" forstås mælkeleverende kvægbesætning, der defineres som kvægbesætninger, som leverer mælk til konsum samt de til besætningerne hørende kreaturer af malkekvægrace.

Krav til indholdet af rådgivning af dyrevelfærd og MVI

I lovgivningen (Fødevareministeriet 2018, 2019a) til rådgivningsaftalerne for kvæg- og svinebesætninger er kravet til indhold af rådgivningselementet om dyrevelfærd og MVI beskrevet. Disse fremgår af Figur 1:

Rådgivning om dyrevelfærd skal omfatte følgende punkter:

- 1) Gennemgang af relevante data for besætningen, herunder medicinforbrug, slagtefund og dødelighed.
- 2) Vurdering af fejl og mangler af betydning for dyrevelfærden i besætningen, herunder dyrenes adfærdsmæssige behov, med særligt fokus på fodring, klima, staldforhold og produktion.
- 3) Gennemgang af besætningens aktuelle velfærdstilstand i alle staldafsnit, herunder velfærdstilstanden for evt. udegående kvæg/svin.
- 4) Identifikation, i samarbejde med den besætningsansvarlige, af op til 3 indsatsområder for dyrevelfærd på baggrund af punkterne 1- 3.
- 5) Klinisk gennemgang af udvalgte velfærdsparametre indenfor det/de identificerede indsatsområder.
- 6) Udarbejdelse af en handlingsplan for hvert indsatsområde. Handlingsplanerne skal beskrive de aftalte ændringer, og hvornår der forventes effekt af de beskrevne ændringer.
- 7) Opgørelse af status på effekten af allerede udarbejdede handlingsplaner og opdatering af disse handlingsplaner. Hvis en handlingsplan lukkes, opdateres denne med oplysninger om, hvorfor der ikke kan opnås yderligere effekt på indsatsområdet.

Figur 1. I bilag 2 i bekendtgørelserne om sundhedsrådgivningsaftaler for kvæg og svinebesætninger (Fødevareministeriet 2018, 2019a) fremgår indholdet til det rådgivningselement, der omhandler dyrevelfærd og MVI.

Når dyrlægerne sammen med besætningsejerne har gennemført et rådgivningsbesøg, hvor elementet er med dyrevelfærd, skal der udarbejdes en handlingsplan, som skal underskrives af besætningsejerne, hvor de bekræfter, at de vil iværksætte de aftalte handlingsplaner.

I vejledningerne til sundhedsrådgivningsaftalerne (Fødevarestyrelsen 2019a, 2019b) er kravet til indholdet i handlingsplanernes beskrevet. Opfølgningen af handlingsplanen beskrives ligeledes i vejledningerne (Fødevarestyrelsen 2019a, 2019b) som citeret i Figur 2:

”Handlingsplanen skal indeholde beskrivelse af, hvordan målet skal søges opfyldt, (...). Handlingsplanen skal være dateret, og der skal følges op på status for opfyldelse af planen mindst to gange årligt. Opfølgningen skal mindst omfatte en gennemgang af de relevante nøgleparametre*), kombineret med dyrlægens kliniske observationer i besætningen. Det skal konkluderes, om handlingsplanen har haft effekt og målene er nået. Hvis et indsatsområde anses for afsluttet, skal dette begrundes.

Den kliniske gennemgang omfatter ikke detaljeret diagnostik, men skal give et billede af omfanget af problemet indenfor det valgte indsatsområde. Den kliniske gennemgang skal som minimum omfatte et repræsentativt udsnit**) af de relevante dyregrupper (...).

Det er vigtigt at dokumentere nøgleparametrene samt de kliniske vurderinger for at følge den dyrevelfærdsmæssige udvikling i besætningen. I det omfang, det er muligt, bør der ved opfølgning på handlingsplanen foretages sammenligning af besætningens data med andre besætningers data, fx dødelighedsdata, alder ved udsætning etc. Opfølgningen skal dokumenteres med en skriftlig rapport, som mindst skal indeholde status på opfyldelse af de enkelte handlingsplaner, opdatering af handlingsplanerne med nye milepæle samt vurdering af mulige fejl og mangler af betydning for dyrevelfærden i besætningen, herunder fodring, klima, staldforhold og produktion”.

Figur 2. Citat fra vejledningsteksten om kravene til indholdet i handlingsplaner ved rådgivning om dyrevelfærd og den målrettede dyrevelfærdsindsats (Fødevarestyrelsen 2019b). *)"nøgleparametre" og **)repræsentativt udsnit" er ikke defineret i vejledningsteksten.

Dyrlægerne skal ved de følgende rådgivningsbesøg forholde sig til status på handlingsplanerne. Senest 8 dage efter, at handlingsplanerne er udarbejdet, skal dyrlægerne indberette indsatsområder (MVI) til VetReg, som er Fødevarestyrelsens dyrlægeregister. Hvis der ikke er identificeret indsatsområder, skal dyrlægerne også indberette dette.

Myndighedernes hensigt med indberetningerne er uklar. I et dokument fra Departementet om forliget på veterinærområdet beskrives det, at:

"Fødevarestyrelsen har vurderet sundhedsrådgivningskonceptet i lyset af Revisionsenhedens anbefalinger med henblik på at finde mulige unødige arbejdsgange og procedurer. Det er styrelsens vurdering, at der på visse områder er opstået en tendens til at fokus er flyttet fra dyrenes velfærd til overholdelse af formalia. Dette er naturligvis uhensigtsmæssigt. Hensigten med sundhedsrådgivningen, herunder rådgivningen om dyrevelfærd, er netop at understøtte fokus på dyrenes helbred og velfærd. Styrelsen har derfor identificeret de områder, hvor man efter styrelsens vurdering vil kunne bevare fokus på dyrenes sundhed og velfærd og samtidig reducere bureaukratiet og styrke den konkrete rådgivning, så den målrettes den forebyggende indsats". (Ministeriet for Landbrug 2012).

Som nødvendig baggrundsinformation, der giver indblik i VetRegs opbygning og dyrlægers faktiske indberetninger af MVI i besætningerne, indledes denne rapport herefter med en gennemgang af data i VetReg pr. 31.12.2019. Derefter følger interview-studiet.

VetReg

Registeret over dyrlæger med dansk autorisation forvaltes af Fødevarestyrelsen og kaldes VetReg. Der er også krav om, at dyrlægerne indberetter MVI til VetReg.

Analyse af VetReg-data til brug for undersøgelsens baggrund

Da oplysningerne i VetReg ikke er offentlig tilgængelig, sendte Aarhus Universitet den 5. februar 2020 på vegne af denne undersøgelse en ansøgning til Fødevarestyrelsen (FVST) om aktindsigt i VetReg-databasen. FVST imødekom den 14. februar 2020 ansøgningen om aktindsigt og medsendte to excel-regneark med de ønskede data fra to data-udtræk fra VetReg.

Af det fremsendte datamateriale fremgik et data-sæt om aktuelle SRA ved udgang af 2019 med angivelser af ansvarlige dyrlæger angivet ved deres autorisationsnummer, i det andet data-sæt fremgik kvæg- og svinebesætninger og de indberettede indsatsområder for MVI pr. 31.12.2019. For hvert CHR-nummer kunne ses indsatsområde-benævnelse og startdato.

Fritekst-mulighed ved indberetning af MVI

Indberetnings-systemet indeholder ikke tilkendegivelse af retningslinjer eller begrænsninger for frittekstmuligheder. Derfor kan frittekstemnerne heller ikke fortolkes entydigt, da det er vanskeligt at inddеле og gruppere de emner, der er indeholdt i de indberettede indsatsområder. Eksempelvis ses det, at dyrlægerne har indberettet indsatsområder omhandlende mavesår som: "Klimastald fokus på mavesår og mavetarm sundhed", "Slagtesvin brok, mavesår, halebid", "Undgå mavesår" og "Producere slagtesvin med lavt foderforbrug uden utrivelighed og mavesår". Så analysen forholder sig ikke til indholdet af indsatsområderne, men blot om der er indberettet indsatsområde eller ikke.

Fritekst-muligheden giver dog baggrunds-analysen udfordringer i vurderingen af, om dyrlægerne har eller ikke har defineret et indsatsområde, eftersom datasættet viser, at dyrlægerne også benytter sig af friteksten, hvis de ikke definerer indsatsområde. Dyrlægerne har eksempelvis indberettet fritekster som: "Undersøgelsen har ikke givet anledning til nye indsatsområder" og "Ingen indsats, fordi alt simpelthen er perfekt" og "Alt er fint. Ingen behov for indsatsområder".

Ingen slutdato-angivelse for MVI

Især skal det bemærkes, at analysen af datasættene også viser, at der ikke er mulighed for at indberette, at et indsatsområde ikke længere er aktivt og ikke længere er aktuelt. Der er heller ikke mulighed for at fjerne et indsatsområde igen. Det betyder, at alle de indsatsområder, som er indberettet igennem flere år, stadig fremgår af VetReg, og det er derfor ikke tydeligt, om der stadig arbejdes med disse i besætningerne, eller om det er underforstået, at disse udløber 6 måneder efter indberetningsdatoen eller ved indberetningen af nye indsatsområder.

Derfor begrænses analysen i denne undersøgelse til data for de aftaler om sundhedsrådgivning, som var gældende i 2019 og de indberetninger, som er blevet foretaget i løbet af 2019.

Resultater af baggrunds-analysen af VetReg-data

Der var den 31. december 2019 i alt 7888 kvæg- og svinebesætninger registreret i VetReg med SRA med en praktiserende dyrlæge. Der var i alt 2867 kvægbesætninger og i alt 5021 svinebesætninger med SRA, heraf var antallet af SRA i kvægbesætninger med tilvalgsmodul i alt 2538 og i svinebesætninger i alt 5003.

Aftalerne var fordelt på i alt 362 praktiserende dyrlæger. Der var heraf i alt 45 dyrlæger, som havde SRA i både kvæg og svinebesætninger. SRA i kvægbesætningerne var fordelt på og varetaget af 263 praktiserende dyrlæger, mens SRA i svinebesætningerne var fordelt på 144 praktiserende dyrlæger.

Kvægdyrlægerne varetog derfor i gennemsnit sundhedsrådgivningen i 10,9 besætninger pr. dyrlæge, mens svinedyrlæger varetog i gennemsnit SRA i 34,9 besætninger pr. dyrlæge.

I Tabel 2 ses hvordan data-analysen af VetReg viser, at indberetningerne af indsatsområderne i 2019 var fordelt på besætningerne med SRA

Tabel 2. Fordelingen af dyrevelfærds-indsatsområder indberettet til VetReg

Fordeling af indberetninger på besætninger med gældende SRA den 31/12-2019	Kvæg	Svin
Med mindst en indberetning af indsatsområde*) i 2019	29,5 %	49,7 %
Med indberetning af "der er ikke defineret indsatsområde" eller tilsvarende **) i 2019	3,7 %	11,2 %
Uden indberetning af indsatsområde i 2019	66,8 %	39,1 %

*) I 32 tilfælde havde dyrlægerne under indsatsområderne indberettet, at de henviser til besætningens rapporter, det kan eksempelvis være besøgsrapporter, statusrapporter og kvartalsrapporter, som er nævnt i fritekstfeltet i VetReg. Det fremgår derfor ikke tydeligt, om der var tale om en definition af indsatsområde, eller om der ikke var defineret indsatsområder. Disse blev i dataanalysen medtaget som aktive indsatsområder.

**) Formuleringen af fritekst fortolket som "ingen definition af indsatsområde" ses i bilag nr. 1

Materiale og metode

Valg af dyrlægerne

Der indgik i undersøgelsen i alt 9 praktiserende dyrlæger, hvor af de 4 var svinedyrlæger, og de øvrige 5 var kvægdyrlæger. Kvale and Brinkmann (2015) beskriver, at der i en kvalitativ undersøgelse ikke er en "gylden"

standard for antallet af interviewpersoner, da der kan tales både for og imod for små eller store undersøgelser. Et mindre antal deltagere giver det fortrin, at der er mulighed for at gå mere i dybden med de enkelte interviews.

Dyrlægerne blev udvalgt med hjælp fra Den Danske Dyrlægeforenings faggruppe kvæg og svin, som pegede på flere praksis og dyrlæger, der kunne være deltageremner i undersøgelsen. Dyrlægerne skulle være så forskellige som muligt forstået ved at være fordelt på svine- og kvægdyrlæger, mænd og kvinder, med forskellige erfaring samt alder og fordelt i hele landet. Det var også en forudsætning, at dyrlægerne havde så lang erfaring, at de havde arbejdet med egenkontrollen. Dyrlægernes alder og erfaring beroede på et skøn og blev først kortlagt i forbindelse med interviewene.

Dyrlægeprofilerne og anonymisering

De deltagende dyrlæger var fra forskellige dyrlægepraksis og havde aftaler med besætninger, som var geografisk beliggende i hele Danmark. Dyrlægerne havde aftaler om sundhedsrådgivning i henholdsvis 15, 65, 96, og 100 svinebesætninger og i henholdsvis 10, 25, 26, 10 og 22 kvægbesætninger.

De deltagende dyrlæger var dimitteret i perioden 1982-2014, og de havde i gennemsnit været dyrlæger i ca. 19 år. De havde været dyrlæger i henholdsvis 6, 9, 16, 22, 24, 27, 31, 31 og 38 år.

Dyrlægerne var i alderen fra 30 år til 64 år med en gennemsnitsalder på 48,66 år. Der indgik fem kvindelige og 4 mandlige dyrlæger i undersøgelsen.

De deltagende dyrlæger er anonymiserede. I en forholdsvis lille verden af dyrlæger kan det være vanskeligt at anonymisere deltagerne, hvis man angiver specifikke oplysninger om køn, alder og dimissionstidspunkt samt antallet af aftaler om sundhedsrådgivning. Derfor fremgår dyrlægerne i undersøgelsen som et interview-nummer og med en angivelse af, om de er kvæg- eller svinedyrlæger.

Nr. 1. Svinedyrlæge

Nr. 2. Kvægdyrlæge

Nr. 3. Svinedyrlæge

Nr. 4. Kvægdyrlæge

Nr. 5. Svinedyrlæge

Nr. 6. Kvægdyrlæge

Nr. 7. Svinedyrlæge

Nr. 8. Kvægdyrlæge

Nr. 9. Kvægdyrlæge

Rekruttering af dyrlægerne

Dyrlægerne blev kontaktet på mail med en forespørgsel om deres interesse i at deltage i undersøgelsen, og de blev derefter kontaktet på telefon for yderligere information og aftale om tid for interview. Derefter blev dyrlægerne tilsendt et informationsbrev om undersøgelsen, samt fem punkter der kunne tages udgangspunkt i ved samtalerne del omkring dyrevelfærdsopfattelser. De fem punkter afspejler underforstået de fem friheder som fremgår af Figur 3 (Council 1979). Informationsbrevet er vedlagt som bilag nr. 2.

- (1) freedom from thirst, hunger or malnutrition;
- (2) appropriate comfort and shelter;
- (3) prevention, or rapid diagnosis and treatment, of injury and disease;
- (4) freedom to display most normal patterns of behaviour;
- (5) freedom from fear.

Figur 3. De fem friheder fra: "Farm Animal Welfare Council; Press Statement, 5. December 1979", (Council 1979).

For at skabe en tryk atmosfære blev stederne for samtalerne som udgangspunkt aftalt på dyrlægerne privat- eller praksisadresser. I et enkelt tilfælde blev der af praktiske årsager aftalt et andet neutralt mødested. Imidlertid opstod der besøgsrestriktioner som en følge af Corona-pandemien. Derfor blev de to første interviews gennemført på dyrlægerne privat- og praksisadresser, men de følgende interviews blev gennemført enten telefonisk eller på Skype.

Spørgeguide

Der blev til undersøgelsen dannet en semi-struktureret spørgeguide (Kvale and Brinkmann 2015), som blev bygget op i temaer med forslag til underspørgsmål. Spørgeguiden blev anvendt ved samtlige interviews af dyrlægerne og er vedlagt som bilag nr. 3. Interviews havde en varighed på imellem ca. 1 time og 15 minutter til 1 time og 45 minutter.

Interviews hvor dyrlægerne erfaringer ses som fænomener

Undersøgelsen tog udgangspunkt i kvalitative interviews med fænomenologisk perspektiv (tilstræbelse af at erkende og beskrive fænomenerne udelukkende, som de opfattes) (Kvale and Brinkmann 2015). Ved interviewundersøgelsen skulle dyrlægerne fortælle om deres erfaringer (livsverden) med den målrettede dyrevelfærdsindsats, og hvordan de oplever deres arbejde med lovkravet om MVI i forbindelse med sundhedsrådgivning. Det var hensigten, at der ved undersøgelsen kunne analyseres og fortolkes på betydningen af de fænomener, som dyrlægerne beskriver.

Samtalerne med dyrlægerne skulle bidrage til at genere viden om emnet om den målrettede dyrevelfærdsindsats. Interviewene skulle forsøge at afdække både det faktuelle plan og meningsplanet (Kvale and Brinkmann 2015) for dyrlægerne arbejde med den målrettede dyrevelfærdsindsats. Jeg skulle som interviewer derfor også gøre mig umage med at lytte til det, der ved interviewet kunne blive sagt "imellem linjerne" og forsøge at spørge ind til en præcisering af dyrlægerne beskrivelser. Ved beskrivelserne blev der spurgt ind til specifikke situationer, som skulle konkretisere og nuancere dyrlægerne erfaringer og oplevelser med den målrettede dyrevelfærdsindsats.

Interviewteknisk skulle samtalerne derfor opbygges semi-strukturerede (Kvale and Brinkmann 2015) og derved minde om en hverdags samtale, men med sigte på det særlige formål at afklare dyrlægerne erfaring med den målrettede dyrevelfærdsindsats. Der blev dannet en spørge-guide (bilag nr. 3), som dannede en grundform for samtalerne og som stadig var åben overfor de fænomener, som gerne skulle komme frem under i samtaleprocesserne.

Under interviewet skulle det klarlægges, om eventuelle flertydige svar skyldtes misforståelser opstået ved interviewet eller i stedet ambivalens eller inkonsekvens i dyrlægerne livsverden. Selvmodsigelser kunne også

skyldes, at den interviewede under interviewet blev bevidst om nye sider af emnet for samtalen (Kvale and Brinkmann 2015).

Som afslutningen på et interview eller dele deraf overtog jeg samtalen ved at opsummere på nogle af de hovedpunkter, som samtalen havde drejet sig om, hvilket gav dyrlægerne yderligere mulighed for at kommentere på disse hovedtræk. Dette var også hensigtsmæssigt som en kvalitetssikring af korrekt forståelse af dyrlægernes udsagn.

Overvejelser om min egen rolle

Ved interviewet skulle jeg være bevidst om at forholde mig naiv, da der gerne skulle opstå åbenhed overfor nye og uventede fænomener fremsat af dyrlægerne under interviewene. Samtidig skulle jeg gerne ved at stille åbne spørgsmål kunne lede de emner frem, som var vigtige for formålet med undersøgelsen. Kvale and Brinkmann (2015) beskriver, at det kan godt være modstridende for interviewerens, at skulle forholde sig naiv, fordi netop forhåndsviden om samtalsens emne kan bidrage til at udbyttet bliver mere nuanceret. Forfatterne konkluderer, at en interviewer skal være kvalificeret men samtidig bevidst naiv overfor emnet i samtalen.

Dette emne havde jeg flere overvejelser om, eftersom jeg selv er dyrlæge og desuden arbejder med kontrol og deraf har veterinærfaglig viden samt viden om lovkravene. Jeg indledte derfor alle interviews med først at fortælle om konteksten for samtalerne og min rolle i samtalen. Dette er beskrevet i indledningen til spørgeguiden (bilag nr. 3), som en note til mig selv om at få det sagt ved alle interviewene. Jeg oplevede imidlertid, at min baggrund blev en fordel, eftersom dyrlægerne fornemmede, at jeg godt forstod det set-up, som de arbejder i. Derfor kunne samtalerne tage udgangspunkt i de essentielle emner uden, at skulle forstyrres af forklaringer om eksempelvis gængse systemer og fremgangsmåder.

Ligeledes beskrev jeg også indledningsvist overfor dyrlægerne, at det var et mål, at materialet skulle afspejle deres meninger og erfaringer med den målrettede dyrevelfærdsindsats, og at jeg derfor ikke måtte anvende ledende spørgsmål. Malterud (2003) beskriver dette som interviewerens bevidsthed om at holde sig selv i baggrunden og nævner tommelfingerreglen om: "At lede efter hvad man selv må lægge til side for at være i stand til at kunne gengive interviewpersonernes historier i en loyal form". Jeg beskrev overfor dyrlægerne, at når jeg i løbet af samtalerne spurgte uddybende, så var det ikke for at udstille eventuelle usikkerhedsmomenter, men derimod, at jeg gerne skulle fremkalde deres udsagn, og alle skulle kunne forstå de fremsatte perspektiver.

Samtalerne med dyrlægerne skulle foregå i en tryk atmosfære (Malterud 2003). Ved indledningsvis at informere de deltagende dyrlæger om formålet med og basalt omkring teorien ved interviewpraksis kunne jeg forud for samtalen markere konteksten og dermed bidrage til at skabe tryghed. Det var vigtigt, at jeg var opmærksom på etiske grænser og monitorering i den interpersonelle dynamik, som kan opstå i forbindelse med et interview (Kvale and Brinkmann 2015). Min oplevelse var, at alle dyrlægerne udviste stor tillid, ærlighed og åbenhed ved samtalerne. Dette var min oplevelse, uanset om de blev interviewet ved personligt fremmøde eller over telefon eller på Skype.

Data-analyse af interviews

Samtalerne blev lydoptaget og blev senere transskriberet verbatim (ordret). Ved brugen af udtalelserne eller dele af udtalelserne i analysen, blev der foretaget en nænsom redigering, så talesprog blev lettere at læse. Lange udtalelser er "menings-kondenserede" (Kvale and Brinkmann 2015), hvorved udsagn er blevet komprimeret til kortere udsagn, hvor den centrale mening af det oprindelige udsagn alligevel fremstår. I redigeringen er udeladte ord/sætninger/spring i emne markeret med (...). Uddybende forklaringer eller manglende ord i en sætning er tilføjet i [...].

Analysen foregik efter gennemlæsning af interview-materialet for at finde overordnede temaer, som omhandlede formålet med undersøgelsen. Materialet blev derefter igen gennemlæst for ved kodning at finde de meningsbærende enheder. Nogle af disse enheder repræsenteredes under flere temaer. Under dette arbejde foregik en løbende gen-evaluering af temaer og koder. Til sidst foregik analyse af de forskellige koder. Metoden er beskrevet af (Kvale and Brinkmann 2015; Malterud 2003).

Resultater

Resultaterne er efter analysen af de 9 interviews opdelt i fem hovedtemaer med flere underordnede meningsbærende enheder:

1. Dyrlægenes erfaringer med rådgivning om dyrevelfærd og MVI
2. Dyrlægenes erfaringer med betingelserne for rådgivning om dyrevelfærd og MVI
3. Dyrlægenes modstand og kritik af MVI og rådgivningen om dyrevelfærd
4. Dyrlægenes positive holdninger til MVI og rådgivningen om dyrevelfærd
5. Dyrlægenes dilemmaer i arbejdet med rådgivning om dyrevelfærd og MVI

1. Dyrlægenes erfaringer med rådgivning om dyrevelfærd og MVI

I dette tema kobles dyrlægens hverdags-erfaringer med at udføre MVI sammen med de øvrige opgaver, som dyrlægerne udfører i forbindelse med SRA.

Dyrlægerne oplevede flere forskellige udfordringer, når det gjaldt den praktiske udførelse af MVI, men havde en række strategier, når det gjaldt om at håndtere arbejdspresset. De anvendte blandt andet data og faste procedurer for at skabe overblik.

De var opmærksomme på, at det er nødvendigt med ro til og fokus på at udføre velfærdsobservationer og samtidig få landmændene til også at have dette fokus, men de syntes, at de godt kunne bruge nogle bedre værktøjer med objektive kriterier til deres velfærdsvurderinger. Kvægdyrlægerne fortalte om, at de ved deres øvrige opgaver i besætningerne med hyppige besøg og systematiske undersøgelser af dyrene havde den tillægsværdi, at de kunne få et bedre indtryk af velfærden.

Alle dyrlægerne var særligt opmærksomme på de syge dyr i deres rådgivning om dyrevelfærd og ved emnevalg til MVI.

I det følgende beskrives deres hverdags-erfaringer med håndtering af MVI gennem følgende undertemaer:

- a) Mange opgaver med tilknytning til SRA øger arbejdspresset
- b) Data med betydning for dyrlægens arbejde med dyrevelfærd
- c) Faste procedurer, protokoller, skabeloner og notater skaber bedre overblik
- d) Metoder til at måle dyrevelfærd i besætningerne – med eller uden landmandens bidrag
- e) Anvendelse af velfærdsparametre i velfærdsvurderingen
- f) Vanskeligt at få overblik over velfærden i besætningerne

a) Mange opgaver med tilknytning til SRA øger arbejdspresset

Dyrlægerne beskrev, at der er rigtig mange opgaver tilknyttet til sundhedsrådgivningen og mange tidsfrister, som skal overholdes i aftalerne. Rådgivning om dyrevelfærd og MVI er blot en af mange opgaver, der ligger i aftalerne om sundhedsrådgivningen, hvilket har betydning for dyrlægenes arbejdspress. Desuden er der især for

svinebesætningerne nogle betingelser omkring karantæne regler for besætninger med sundhedsstatus, hvilket der skal tages hensyn til ved planlægning af besøgsrækkefølge:

"Vi skal både have dyrevelfærdsindberetninger og smittebeskyttelsesplaner to gange om året. SPF-prøver en gang om året og godkendelse og re-godkendelse. Vi skal have sokkeprøver. Indsendelse af lunger, hvis der er flokbehandling for lungelidelser. Der er hele tiden så mange ting, som vi skal huske. Hvordan i alverden skal man rent praktisk gøre det"? (Interview nr. 1)

Kvægdyrlægerne har mange aftaler med tilvalgsmodul 2, hvilket betyder, at de er i besætningerne måske hver uge eller hver 14. dag, hvor mange af dem laver undersøgelser af risiko-dyr. Det betyder, at dyrlægerne ofte er i besætningerne, hvor de gennemgår ny-kælverne, kalvene, de syge dyr og de dyr, som har været behandlet siden sidst. I den forbindelse gennemgår de også staldafsnittene i besætningen og får et indtryk af velfærden:

"Et besætningsbesøg er typisk, at jeg undersøger ny-kælverne og går derefter igennem sygeboksen. Jeg beskriver det, der foregår der. Er der kommet nogle nye syge dyr, jeg skal tage stilling til og hvad er behandlet siden sidst, og er de dyr i orden, eller er de ikke i orden. Hvis de ikke er i orden, hvad skal der så gøres? Så tager jeg stilling til dem der og afliver dem, der skal aflives og laver en behandlingsplan for de øvrige. Derefter går jeg igennem kalvene. Bedøver til afhorning, hvis jeg skal det. Jeg vurderer, om der har været mange med diarre siden sidst, og om der er en udvikling der. Derefter runder vi af på kontoret med lige at få styr på tilbageholdelsessedler og eventuelle nye medicinordinationer". (Interview nr. 8).

Dyrlægerne fortalte, at de gerne vil prioritere tilstedetiden i besætningerne, og derfor er det vigtigt for dem at kunne planlægge deres rådgivningsaftaler, så den praktiske tilrettelæggelse ikke tager alt for meget tid fra den praktiske rådgivning sammen med landmændene.

b) Data med betydning for dyrlægens arbejde med dyrevelfærd

Dyrlægerne beskrev, at når de forbereder deres rådgivningsbesøg, henter de flere data, som er med til at danne et grundlag for deres vurderinger af besætningens velfærd og sundhedsstatus. Det var især kvægdyrlægerne, som fortalte, at de henter datamateriale, som de medtager ved besætningsbesøget. I datamaterialet henter dyrlægerne oplysninger om flere mål, og de trækker ofte dyrelister ud, som kan anvendes ved udvælgelse af dyr, der skal undersøges. Listerne opstod i forbindelse med lovkravene til Ny Sundhedsrådgivning (Fødevareministeriet 2006), og dyrlægerne i undersøgelsen fortalte, at de stadig anvender dem. Nogle af dyrlægerne fortalte, at de elektronisk registrerer data fra deres besøg i besætningerne, som de anvender i deres rådgivning:

"Man danner listerne i DMS [it-værktøj] til blandt andet produktions-og sundhedsstyring i kvægbesætninger]. (...) Det er lovpligtigt at tjekke de dyr, som er behandlet siden sidst, men vores registreringer er frivillige. Jeg anvender mine registreringer i SRA". (Interview nr. 4).

Svinedyrlægerne har ikke den samme adgang til data, som kvægdyrlægerne. Svinedyrlægerne fortalte, at de inden et besøg forbereder sig ved at opdatere sig i den tidligere rapport. De får ved besætningsbesøget yderligere data om eksempelvis dødelighed og medicinforbrug.

c) Faste procedurer, protokoller, skabeloner og notater skaber bedre overblik

En af dyrlægerne fortalte, at hun anvender en protokol ved hendes vurderinger af dyrevelfærden i besætningerne, så hendes observationer foregår med mindst mulig variation. Når hun registrerer observationerne elektronisk kan udviklingen i besætningerne følges over tid:

"Jeg har en protokol, som jeg bruger i alle besætninger, og så bliver den en anelse modificeret alt afhængigt efter hvilke besætning, som jeg er ude i. I de malkekvægsbesætninger, som jeg har flest af, er der imellem 150 og 350 køer, og det afviger ikke meget, hvordan jeg udfører mine observationer. I mindre besætninger kan jeg vælge at score alle dyrene, så er det en lidt anden fremgangsmåde. Bagefter skriver jeg mine observationer ind i DMS. (...). Så kan jeg se hvordan tingene udvikler sig fra gang til gang". (Interview nr. 2)

En anden dyrlæge gav udtryk for, at han synes, det kunne være hensigtsmæssigt at få systematiseret velfærdsvurderingerne. Det kunne gøres ved at beslutte sig for objektive parametre, som kunne danne et grundlag for at vurdere dyrevelfærden. Han har endnu ikke fået det gjort, selvom han egentlig følte et behov for et værktøj til sine målinger af dyrevelfærden på en objektiv måde:

"Jeg er faktisk rigtig dårlig til at få sat tingene i system og få lavet nogle mere objektive parametre på det. Så man egentlig bruger noget mere tid på at vurdere den der dyrevelfærd. For det kunne man sagtens gøre, og det kunne vi jo også gøre, når vi er der. Men jeg tror, at vi gør det indirekte, når vi går igennem. Så skanner jeg en sti, og jeg skanner en stald, og jeg har også på grund af min erfaring et billede af, om der er for mange, der er skadede, er de ensartede, ser de sunde og raske ud og sådan noget. Men det er jo ikke særlig objektiv og målbart. Og det er jo nok et af de store problemer i dyrevelfærd". (Interview nr. 5).

En af dyrlægerne fortalte, at hun var i en proces med at danne en skabelon til en besætningsjournal, som også skal fungere som en huskeliste til at komme igennem alle de lovkrav, som er tilknyttet aftalerne.

"Faktisk har jeg lige været med til at lave en [skabelon til en] journal, som man kan få trykt, hvor der er en masse afkrydsningsfelter ned igennem og en masse steder, hvor man skal svare, så man simpelthen via det her A4-ark kommer igennem alle de ting som lovgivningen siger, at du skal på et besøg. Både hvad der vedrører dyrevelfærd og alle de andre ting. Så der tror jeg også, at (...) man får et større overblik, og man husker at komme igennem det hele, hvis man bruger det. Det bliver for mig rigtig godt". (Interview nr. 4).

Dyrlægerne fortalte, at de laver notater om normalafvigelser, når de gennemgår besætningerne ved deres rådgivningsbesøg:

"Ved alle besøgene er jeg nede omkring sygeboksen og noterer de dyr, som går der (...). Det gør jeg [skriver notater], når jeg kommer ud i bilen. Jeg forsøger at huske så godt, som jeg kan. Jeg kan godt finde på at lave nogle notater på de ting, som jeg har konstateret. Det er mest afvigelserne fra det normale, som jeg skriver op". (Interview nr. 2)

d) Metoder til at måle dyrevelfærd i besætningerne – med eller uden landmandens bidrag

Det var forskelligt, hvordan dyrlægerne gennemfører vurderingerne af dyrevelfærden i besætningerne. Dyrlægerne fortalte, at de går igennem besætningen for det meste sammen med landmanden eller de ansatte og får et indtryk af, om dyrene har det godt. Flere nævnte, at de ved gennemgangen bruger deres erfaring, sanser og deres træned øje for at opdage problemer:

"Men vi har jo et trænet øje og bruger vores sanser, når vi går rundt og kan hurtigt se, hvis der er et dyr, som ikke har det godt. Nogen gange kan man jo også fange ting, som landmanden ikke har fanget, da han gik rundt. Det er lidt sjovt, når det sker. Så får man en god snak om

det. Når han [landmanden] går der, så (...) skal han jo holde øje ikke bare med dyrene, men også med foder og vand og gylle". (Interview nr. 1)

Dyrlægerne fortalte, at de gennemgår staldene og danner sig et overblik over velfærden, men det er forskelligt, hvor systematisk det foregår. Alle dyrlægerne fortalte, at de altid har fokus på de syge dyr, men de tilser ikke alle de raske dyr, da det ikke er alle dyrene, som dyrlægerne skal tilse ved hvert rådgivningsbesøg:

"Jeg ser ikke alle dyrene på hvert besøg (...). Jeg går rundt og ser på de raske dyr de to gange om året, når jeg laver den MVI på de her velfærdsbesøg(...). På den rundtur jeg har i stalden, går jeg jo også og holder øje med dyrene. Og så får vi lagt en plan for de dyr om, hvad der skal gøres (...). Jeg har altid landmanden eller driftslederen med rundt på mine besøg. Han går med hele vejen rundt, jeg går aldrig rundt selv og kigger på dyrene". (Interview nr. 4).

"Jeg dækker sygeboksene af løbende og ved de besætninger med tilvalgsmodul 2, ser jeg også på ny-kælverne. Så det er faktisk bare et overbliksbillede, jeg forsøger at danne mig. I nogle besætninger fungerer det rigtigt godt, fordi der opdager man noget, som man ikke ville gøre ved de almindelige rådgivningsbesøg". (Interview nr. 8).

Nogle af kvægdyrlægerne fortalte, at de tager stikprøver ud af dyrene i besætningerne og selv går stille rundt i stalden for at lave målinger på forskellige velfærdsindikatorer:

"I forhold til tidligere, hvor vi auditerede egenkontrolprogrammet, så gør jeg det nu ved MVI, at jeg tager ud i besætningen et par dage før og går en tur helt selv, hvor jeg laver notater om dyrene. Måske tager jeg en 30-40 dyr ud og scorer på dem. Jeg laver notater om kalvene og ungdyrene. Jeg går rundt ligeså stille og ser på dyrene. Så er der ro. Jeg skal ikke svare på spørgsmål og bliver ikke forstyrret. Så er det i forhold til det, som jeg har observeret, at landmanden og jeg drøfter på rådgivningsbesøget om MVI, når vi mødes. Der er ingen værdi i, at landmanden går rundt sammen med mig, han skal ikke forsvare dyrene på det tidspunkt. Jeg skal bare se og observere. (...) Og det, at man går, hvor dyrene går, det gør også, at man kan mærke, om gulvene er i orden. Om de er glatte. Og jeg har selvfølgelig et overblik over, om de [dyrene] tit får skader. Jeg observerer på, hvor de får eventuelle skader. Det har jeg egentlig altid gjort. Det begyndte, da vi startede Ny Sundhedsrådgivning op". (Interview nr. 2).

Nogle af dyrlægerne mente, at det, at være alene med dyrene i stalden, giver en bedre ro til at kunne holde fokus på, det de skal. Og de kan bedre være objektive, når de kan gå alene rundt og lave velfærdsmålingerne. De mener, at landmændene også burde prioritere tid til at observere velfærden hos dyrene og ikke gøre flere andre ting samtidig. En af dyrlægerne kom også ind på, at tekniske hjælpemidler ikke kan erstatte de direkte observationer af dyrene:

"Det er vigtigt, at jeg og landmændene ikke kombinerer andre gøremål med det, at skulle observere dyrene, fordi så ser man ikke alt det, man skal. Mange landmænd er pressede på tid. De har ikke for meget tid, fordi de skal passe mange flere dyr per person, end de skulle bare for få år siden. Selvom der er kommet hjælpemidler. Med [malke-]robotterne ser man ikke dyrene på samme måde som tidligere". (Interview 2).

Kvægdyrlægerne fortalte også om, at landmændene gerne vil have, at de undersøger eksempelvis ny-kælverne. Undersøgelserne gennemføres for rettidigt at opdage eventuelle sygdomme, som dyrene er i risiko for at få ved eksempelvis kælvning og blev indført samtidig med lovgivningen om NySRA. Undersøgelserne er blevet videreført

af dyrlægerne, fordi landmændene gerne vil have det, selvom de ikke længere er et lovkrav og kan have den tillægsværdi, at dyrlægerne får et bedre indtryk af dyrenes velfærd end, hvis de ikke gennemførte undersøgelserne, og de får samtidig en dialog med landmændene.

e) Anvendelse af velfærdsparametre i velfærdsvurderingen

Når dyrlægerne skal vurdere velfærden i besætningerne, anvender de forskellige velfærdsparametre til at vurdere dyrenes velfærd.

De fleste af både kvæg- og svinedyrlægerne nævnte, at de anvender tal for dødelighed ved vurderingerne af, om velfærden er acceptabel og som et værktøj til at overvåge besætningens velfærd. Dyrlægerne fortalte, at dødelighed er nemt at måle på og nemt at se ændringer ved.

Dyrlægerne beskrev også, at de anvender flere forskellige direkte dyrebaserede velfærdsindikatorer ved deres velfærdsvurderinger. For køer anvender dyrlægerne eksempelvis huld, haltheder, hasetrykninger og frygtssomhed. For kalvene anvendes tilsmudsning og tegn på sygdomme. I svinebesætninger nævnte dyrlægerne velfærdsindikatorer som eksempelvis haltheder, klovbylder, halebid og øresår. Nogle af dyrlægerne fortalte, at de registrerer data, så de kan observere ændringer i besætningerne over tid:

"I de fleste besætninger laver jeg velfærdsregistreringer 2 gange om året, hvor jeg går rundt ude i stalden og scorer køerne med henblik på blandt andet huld, halthed og trykninger". (Interview nr. 8).

"Vi fokuserer på adfærd hos grisene. Hængende haler. Når der er hængende haler, skal de være meget opmærksomme på, om der er en, der går og er meget aktiv og bider i de andre". (Interview nr. 1).

"Jeg har talt op på klovbylder i transponder-stalde [løsdriftsstalde til søer med elektronisk foderautomat], fordi det er en tilstand, som gør rigtig ondt på dyrene og kan være kompliceret". (Interview nr. 3).

"Så jeg bruger mine registreringer både set fra helikopterperspektiv men også helt nede på enkeltdyrsniveau. Jeg behandler jo også dyr derude ud fra det, jeg finder. Landmanden kan godt følge huldudsving i DMS, men de gør det ikke. Til gengæld så skriver jeg en rapport hvert kvartal, hvor jeg har huldvurderingerne med, og hvor vi snakker om dem". (Interview nr. 4).

Nogle af dyrlægerne efterlyste bedre værktøjer til at foretage de objektive vurderinger af dyrebaserede velfærdsparametre og skalaer for, hvornår velfærden er god eller ikke god nok. Dyrlægerne syntes, at det kan være svært at kvantificere velfærden i besætningerne, fordi de syntes, at nogle af de dyrebaserede velfærdsparametre er vanskelige at måle og vurdere:

"Der er jo mange bløde parametre, og det er jo også det, der gør, at de her søer med haltheder, er sindssygt svære at vurdere på. Hvis du og jeg skal vurdere 10 dyr, eller hvis 10 dyrlæger skal vurdere 10 dyr, så kommer de måske med 10 forskellige resultater. Nogle gange aflivninger, andre vil ikke gøre det, og problemet er, at vi ikke kender facitlisten, førend vi har slået dyret ihjel og har skåret benet af". (Interview nr. 5).

En af dyrlægerne sammenlignede med skuldørsårvejledningen, hvori landmændene og dyrlægerne har gode erfaringer med et hjælpe-værktøj til at kunne vurdere på, hvornår og hvordan de skal reagere:

”Som nu tilbage til det med skuldersår, at man får nogle objektive kriterier. Det er bare godt, og det kan man lave på nogle ting. Man har det på dødelighed, man har det på sådan noget som skuldersår (...), men der er bare rigtig meget dyrevelfærd, der slet ikke er objektivt. For det er så svært at vurdere og specielt alle de der lokomotoriske skader. På større og tunge dyr. Det er så svært at vurdere. Og det har landmændene jo også rigtig svært ved at vurdere”. (Interview nr. 5).

Den samme dyrlæge mente, at der er flere velfærdsparametre, som eksempelvis øresår og halebid, som man kunne lave objektive mål på.

En af dyrlægerne fortalte, at hun lærer landmændene at lave observationer og registreringer af velfærdsparametre, fordi man så får indtryk af velfærden på forskellige tidspunkter af døgnnet. Det har desuden indirekte den fordel, at landmændene selv lærer at lave observationer af dyrene:

”Jeg har engang imellem kigget lidt på liggeadfærd. Og så gør jeg det især, hvis jeg kommer og ser, at mange køer står op. Så kan jeg finde på at lave et ko-komfort indeks. Eller jeg får dem til at tælle på andre tidspunkter af døgnnet, end hvor jeg kommer, når der måske er uro i stalden. Desuden har jeg en idé om, at jo mere mine landmænd selv kan finde ud af, jo mere hjulpet er jeg også, og jo mere kan vi rykke. (...) Så snakker vi også om, hvordan de ligger i sengebåsene, og om de er rene. Det er nok ikke så meget, fordi jeg tænker dyrevelfærd, men nok mere at det skal fungere. Når køer ligger skævt eller står op, så er det jo typisk fordi, sengebåsene er for korte. Så snakker vi lidt om det”. (Interview nr. 9).

f) Vanskeligt at få overblik over velfærden i besætningerne

Kvægdyrlægerne fortalte, at de ikke kommer så hyppigt i de besætninger, som har basisaftaler eller aftaler med tilvalgsmodul 1, fordi der ikke er lovkrav om så hyppige besøg, som der er i besætningerne med aftaler med tilvalgsmodul 2. Til gengæld så kommer de i besætningerne for at behandle eventuelt syge dyr.

I tilvalgsmodul 1 besætningerne kommer de ca. en gang om måneden på rådgivningsbesøg, og de synes, at de godt kan bevare overblikket over velfærden ved at komme der en gang månedligt, men det er vanskeligt at have et overblik over dyrevelfærden i mange af de økologiske kvægbesætninger, fordi økologerne ofte har basisaftaler, og dyrlægerne derfor kun kommer der på rådgivningsbesøg en eller to gange om året og i øvrigt ved alle sygdomsbehandlinger. Svinedyrlægerne nævner ikke denne problematik.

Enkelte af dyrlægerne kom også ind på, at det er vigtigt ikke at komme til at glemme dyregrupper eller måske mindre sites i rådgivningen. En forglemmelse kan skyldes, at rådgivningsfokus i en periode har været på andre grupper af dyr, eller at landmanden ikke har det samme fokus på alle dyregrupper:

”Vi har ikke været særlig gode til at få kalve og ungdyr med i vores velfærdsmålinger. Hvis jeg har været inde og lave reproduktion i kviestalden, at vi også lige ser dem. Eller hvis der kommer mange kvier ind og kælver, og vi ser, at de har dårlige ben. Så må jeg også lige over og se på det. Jeg er faktisk ikke så god til konsekvent at komme over og se på ungdyrene medmindre, at jeg har et ærinde derind. Det ville give god mening at gøre. Det er et forsømt område”. (Interview nr. 9).

Alle dyrlægerne i undersøgelsen kom ind på syge- og tilskadekomne dyr og indretning af sygestier, og hvordan de i deres rådgivning om dyrevelfærd og MVI har fokus på velfærden hos de syge- og skadede dyr i besætningerne med produktionsdyr.

En af kvægdyrlægerne fortalte, at dyrlæger i kraft af uddannelsen, hvor fokus især er på sygdomme, er godt rustede til at tage sig af syge- og tilskadekomne dyr, men ved rådgivning om dyrevelfærd er det en anderledes opgave, fordi det drejer sig om at kunne vurdere besætninger som helheder:

"Vi var som dyrlæger uddannet til skulle vurdere og behandle enkelt dyr, og det blev anderledes, fordi vi skulle til at vurdere besætninger som helheder". (Interview nr. 2).

Ved besøgene gennemgår dyrlægerne sygeafdelingen sammen med besætningsejeren eller de ansatte, som har ansvaret for dyrene.

Dyrlægerne var opmærksomme på, at når de laver deres direkte velfærdsobservationer, så er det ofte på baggrund af det øjebliksbillede, der er i besætningen, når de er der:

"Det er jo helt sikkert, at det jeg ser lige præcis, når jeg kommer, vil være et øjebliksbillede. Og jeg har jo ikke set den so før. Jeg kender som regel landmanden, og jeg kender hans besætning og ved hvilke sygdomsproblemer, der er og måske også, at der er problemer med so-dødelighed. Men jeg kender jo ikke det enkelte dyr og de enkelte skader, der er. Dem har jeg ikke andre forudsætninger for at vurdere, end det jeg ser, når jeg kommer". (Interview nr. 5).

2. Dyrlægenes erfaringer med betingelserne for rådgivning om dyrevelfærd og MVI

I dette tema beskrives dyrlægenes erfaringer med de rammebetingelser, som de arbejder indenfor i forbindelse med rådgivningen om dyrevelfærd og MVI. Rammebetingelserne er her defineret i bred forstand og omhandler såvel den kontekst, som dyrlægerne befinder sig i ved samarbejdet med landmanden, men også i forhold til de rammer, som lovgivningen har sat.

Dyrlægerne gav især udtryk for, at forventningsafstemninger, motivationen hos besætningsejeren og kommunikation i rådgivningen er afgørende i dyrlægenes arbejde med MVI.

Undertemaer, der fremkom ved analysen:

- a) Motivation af besætningsejeren er vigtig for samarbejdet om dyrevelfærd
- b) Ærlighed, tillid og fortrolighed i rådgivningen er essentielt
- c) Det er væsentligt af afstemme sine forventninger
- d) Dialog virker bedst, men der må også indgås kompromisser
- e) Dyrevelfærdsbestemmelser giver ikke altid god dyrevelfærd

a) Motivation af besætningsejeren er vigtig for samarbejdet om dyrevelfærd

Dyrlægerne gav udtryk for, at det er vigtigt for dem, at de kan finde motivationen hos landmændene til at ville flytte på velfærden, fordi det også skaber dyrlægenes motivation. Det kan godt være bare små ting, som dyrlægerne tager fat i sammen med landmanden. Måske er det ikke altid det, som dyrlægerne mener er det primære, men flere af dyrlægerne mente, at det vigtigste må være finde landmandens motivation og derved flytte ham i den rigtige retning:

"Jeg plejer at spørge mine landmænd om, hvad de synes, der er den største udfordring i deres besætning i forhold til dyrevelfærd. Og så forsøger jeg at tage udgangspunkt i det, fordi når folk selv anser det som et problem, er det tit lettere at flytte dem en anelse. Fremfor at jeg kommer og siger, at han har for høj kalvedødelighed, og han ikke synes at 7 % er meget. Det

er ok for ham, og han opfatter noget andet som et større problem. Så er det lettere at flytte en motiveret person". (Interview nr. 2).

"Jeg har måtte opsigte samarbejde med nogle ganske få landmænd henad vejen. Det har været begrundet med nogle problemer med dyrevelfærd og holdninger, som pegede i en helt anden retning end min. Der er jo ingen grund til, at vi spilder hinandens tid. Hvis jeg føler, at jeg taler for totalt døde øren. Jeg plejer at sige til vores assistenter, at nogle landmænd flytter sig i lyn-tog og andre kører i bumle-tog. Så længe at de bare flytter sig, så kan jeg godt bevare min optimisme. (...) Vi gider ikke have de kunder, som ikke vil flytte sig eller nærmest begynder at bakke i stedet for". (Interview nr. 3).

"Jeg tror, at det er vigtigt, at man fungerer sammen med de landmænd, som man skal rådgive. Det er et spørgsmål om kemi og faglighed og forventninger. Der skal ligesom også være en udfordring for mig i det. Det skal være sjovt og nytte noget. Det er indstillingen til det, som også betyder noget. De besætninger, som kun har mig fordi de skal have adgangen til medicinen. Det er ikke særligt givende. Det er slet ikke til at sælge tanken om MVI sådan nogle steder". (Interview nr. 6)

Økonomi er en stor motivationsfaktor og nævnes af flere dyrlæger. I de besætninger, hvor dyrlægerne kan vise, at forbedringer i dyrevelfærdsmæssige forhold også belønner sig med en god produktion, der er økonomien en god motivationsfaktor for forbedrende tiltag:

"De steder hvor de har godt styr på management, der er de lidt fremme i skoene og har fokus på at få gjort tingene. Og de har i hvert fald fokus på, at hvis (...) noget ikke fungerer. Jamen, så skal der laves om på det. Og (...) det godt være, at det er økonomien, der er driveren, men det er sådan set ligegyldigt, hvis bare de får sat tingene i system. Fordi de dygtige ved jo også godt, at der normalt ikke er økonomi i at have søer, der ikke performer". (Interview nr. 5).

"Jeg har også en landmand, som er motiveret af høje dyrlægeomkostninger. Derfor bliver han motiveret indirekte, når vi behandler mange køer derude. Så skal der ske nogle ændringer. Den er også rimelig nem at køre på". (Interview nr. 8).

Indsatsområderne skal ifølge lovkravene besluttes i et samarbejde med besætningsejerne (Fødevareministeriet 2010b, 2010c). Flere af dyrlægerne mente, at ved mange besætningskonstellationer, har ejeren sjældent direkte kontakt med dyrene. Han har modsat besætningens medarbejdere derfor ikke fokus på dyrevelfærden og er derfor heller ikke altid så let at motivere til forbedrende tiltag. Det er imidlertid besætningsejerne, der har beslutningskompetencen i forhold til økonomiske beslutninger. Når dyrlægen er på rådgivningsbesøg, så er besætningsejerne måske slet ikke tilstede, men bliver repræsenteret af en driftsleder eller en medarbejder, som står for den daglige pasning af dyrene. Dyrlægerne udtrykte, at det er vigtigt, at medarbejderne er inddraget i rådgivningen om dyrevelfærd, men det er også vigtigt, at besætningsejerne har føling med og forståelse for dyrevelfærden i besætningen:

"Samarbejdet med besætningsejerne om handlingsplanerne kan ikke altid lade sig gøre. I de store besætninger er det tit svært at få besætningsejeren med ind over. Der ser jeg tit, at det er en driftsleder, som er "primus motor" og har teten i stalden. Når man så har fat i besætningsejeren, så er der mange forskellige landmandstyper. Nogle er refraktære [upåvirkelige] og har meget gerne paraderne oppe, hvilket gør, at det er svært at tale med dem om handlingsplaner. De opfatter det, som jeg kommer med som kritik, og styrer derfor

kontra og bliver tvære. Det nemmeste er at tale med driftslederne, fordi det er dem, der har direkte med dyrene at gøre og derfor er mere imødekommende overfor at ændre på noget i bedriften, der vedrører dyrevelfærd. Så er det nemmere at tale med driftslederne om det, der vedrører management, men de ting, som koster penge at ændre på, er tit vanskelige at rykke på". (Interview nr. 8).

En af dyrlægerne mener, at hendes holdninger og tilgang til reglerne om rådgivning om dyrevelfærd og indsatsområderne har stor indflydelse på landmændenes tilgang til det samme:

"Hvis jeg eksempelvis sidder og siger, at alt det her lovgivning er noget forfærdeligt noget, så har vi jo allerede sat en sur dagsorden. Vi vender det i stedet rundt og bruger det konstruktivt og positivt i vores tilgang til det, selvom det er en forpligtigelse, at vi skal det igennem". (Interview nr. 3).

Samme dyrlæge mente, at ser man tilbage i tiden, så kan man godt se, at grænserne har rykket sig for hvad, der er god dyrevelfærd. Det er også et perspektiv, som hun bruger som argument for, at skulle rådgive om dyrevelfærd og MVI:

"De fleste mennesker vil jo gerne flyttes, og vi arbejder jo ligeså meget med mennesker, som vi gør med grise. Og hvis nogen engang imellem siger, at det her er noget værre pjat, så drejer jeg den lige lidt og siger, at i dag lægger I gylle ud på markerne med slæbeslanger, hvor I for 10 år siden kørte med bredspredere og kylede ammoniakken op i luften. Vi accepterede, at søer med skuldarsår gik rundt i staldene. De ting så vi jo ikke som et problem. Nu kan vi dårligt huske, at de søer var der. Vi ændrer jo hele tiden vores holdninger til tingene. Normalgrænserne rykkes jo hele tiden for os alle sammen. Sådant er det jo. Der var ting for 10 år siden, som man accepterede, og hvor man i dag tænker: "Hold da fast. Syntes vi virkelig, at det var i orden?". (Interview nr. 3).

Flere af dyrlægerne kom ind på, at fordi landmændene er deres kunder, kan det være vanskeligt at tage fat i de svære ting og få dem ændret. Især hvis landmændene ikke viser initiativ til at gøre forbedrende tiltag. Nogle dyrlæger beskrev, at de kunne gribe til at true med risikoen for kontrolbesøg, hvilket de syntes har en god effekt:

"Der må man jo erkende, at der er der en ting, som virker, og det er kontrol. Altså kontroller og sanktioner. Kontrollen bruges som en trussel, og det gør det for eksempel ofte i besætninger med skuldarsår. Skuldarsår er et meget godt eksempel på noget, som jo er blevet meget bedre, og hvor der også er nogle relativ simple og objektive mål. Der kan man sige til landmanden meget klart, hvis man har dyr stående inde i en farestald, og man har et skuldarsår på 5 cm. "Den der! Den bliver du eddermanne banket oveni hovedet med" og "Det er for tåbeligt, det der". Og "I skal gøre noget ved det her". (Interview nr. 5).

Dyrlæger har en myndighedsforpligtigelse ifølge Dyrevelfærdsloven, og dette kan især skabe et dilemma, når man står overfor en landmand, som også er ens kunde. En dyrlæge nævnte, at så kan kontrollen bruges som et pejlemærke for om tingene er i orden eller ikke er i orden:

"Som praktiserende dyrlæge er de landmænd, jeg har aftaler med, jo mine kunder, men engang imellem må man som praktiserende dyrlæge også hoppe over i den rolle, at man faktisk også er en slags myndighedsperson. Det bliver lettere, jo mere erfaring man får. Og de fleste landmænd accepterer også, hvis man siger, at en ko skal skydes. Det er de med på og

skyder koen. Andre gange så må jeg bruge kontrollen, som en løftestang. Hvor jeg siger, at hvis en ko står der, og der kommer kontrolbesøg i morgen, så går den ikke. Det er måske ikke helt fair, men det kan være svært, når det er ens kunde. Og jeg skriver det også i mine rapporter. Jeg får jo også kontrol". (Interview nr. 6).

Flere af dyrlægerne er positive overfor Fødevarestyrelsens velfærds-kampagner og bruger temaerne derfra i deres rådgivning om dyrevelfærd. En af dyrlægerne sagde, at i de tilfælde hvor rådgivningen om dyrevelfærd og indsatsområder ikke flytter på velfærden i en besætning, så kan hun se, at Fødevarestyrelsens målrettede kampagner har en effekt:

"Hvis der er nogle besætningsejere, der er begrænset af at gøre noget for eksempel som en følge af dårlig økonomi, så hjælper det jo ikke noget at indberette indsatsområder to gange om året. Der er det eneste, der hjælper, at man har en målrettet kampagne på for eksempel sygestier. (...) Og hvis man må sige, at der er noget som FVST gør godt, så er det de målrettede kampagner (...). Der kan de [FVST] virkelig hjælpe os praktiserende dyrlæger. Vi har jo ikke den der skruetvinge. Hvor vi kan sige: "Nu skal du virkelig gøre noget". Jeg kan selvfølgelig sige ham [landmanden] op. Det har jeg kun en enkelt gang været ude i. Hvor jeg sagde: "Hvis du ikke gør det her, så kan jeg ikke komme hos dig mere". Og så købte han nogle måtter og lagde ind under sine søer i farestalden". (Interview nr. 1).

Både dyrlægerne med forholdsvis kort og lang erfaring nævnte, at deres erfaring spiller en rolle for gennemslagskraften hos landmændene. En af dyrlægerne fortalte, at det kan være mere vanskeligt at slå igennem som ung dyrlæge overfor ældre landmænd. Her kan truslen om kontrol anvendes for at skabe lydighed hos landmændene:

"Fordi en gang imellem kunne det være godt at have den hammer til at slå folk oveni hovedet med. Så det er okay at true med, at Fødevarestyrelsen kommer efter dem, hvis de ikke gør, som jeg siger. De er jo vores kunder, men vi skal også stå på mål for lovkrav. Vi kommer til at stå med et ben i hver lejr. Det er især hos de lidt ældre besætninger, hvor de ikke kan se det på samme måde som de andre. De har ikke den samme forståelse af dyrevelfærd. De gamle landmænd kan være svære. De kan ikke se det forkerte i det, de gør, fordi det faktisk var i orden før i tiden. Køer, der står i bindestalde, på beton og måske riste bagved og uden særlig strøelse. Så kommer der sådan en ung og kvindelig dyrlæge, som påstår, at jeg ikke passer mine køer godt nok". (Interview nr. 9)

b) Ærlighed, tillid og fortrolighed i rådgivningen er essentielt

Dyrlægerne i undersøgelsen gav udtryk for, at det er nødvendigt, at de har landmændenes fortrolighed, hvis de med deres rådgivning skal være med til at forbedre dyrevelfærden i besætningerne. De har oplevet situationer, hvor de ikke er blevet tilkaldt rettidigt til syge dyr eller dyr, som burde være aflivet tidligere i et sygdomsforløb. En af dyrlægerne mente ikke, at det skaber et dilemma for hende, når hun blot sørger for, at forholdene bliver rettet. Bagefter taler hun med landmand og medarbejderne om situationen. Når dyrlægerne drøfter disse situationer med landmanden, forsøger de på ikke at virke bebrejdende, men i stedet informere landmændene om, at hvis de havde været tilkaldt tidligere kunne dyret have haft en bedre prognose. De håber på, at en bedre forståelse hos landmanden og argumentation om, at helbredelse er bedre ved hurtigt dyrlægetilkald, har en effektiv præventiv effekt:

"Jeg har en forventning om, at landmanden viser mig de dyr, som der er problemer med. Det har vi aftalt, at det skal han. Jeg har en forventning om, at de selvfølgelig ved, at jeg er der for at hjælpe dem. Det, jeg skal hjælpe dem med, er at kurere de syge dyr og tilse dem, som de er i tvivl om, hvad der skal gøres med, eller som ikke kommer sig. Når de så viser mig et dyr, så gør jeg meget ud af ikke at virke bebrejdende, hvis der er noget, som jeg nok burde have set noget før. Jeg siger til dem, at jeg synes, at de har ventet for længe, hvis det er min vurdering. Jeg kan jo godt se, at de [landmændene] kan trække et dyrlægetilkald, fordi de ved, jeg kommer en af de følgende dage. Det kan være en ko, der bliver syg om søndagen, som de så venter med til tirsdag, hvor jeg allerede har en aftale med dem. Der giver jeg udtryk for, at jeg skulle have været tilkaldt noget før og forklarer hvorfor, og at helbredelsen havde været bedre, hvis vi havde set den noget før. Det er en balance, for jeg siger også, at jeg er glad for, at de viser mig dyret i stedet for at gemme den væk". (Interview nr. 4).

En anden dyrlæge i undersøgelse lagde stor værdi i ærlighed, tillid og fortrolighed imellem landmændene og dyrlægerne, fordi det giver ægthed i drøftelser af forhold omkring velfærd, hvilket kommer dyrene til gode. Det kan være omkring drøftelser af syge dyr samt, at dyrlægernes anvisninger omkring behandlinger af dyr bliver fulgt:

"Ved et godt samarbejde sætter jeg stor pris på, at landmændene er ærlige overfor mig. Hvis de har gået og fusket med et eller andet. Det er nemlig også dem, der viser mig de køer, som de måske ikke er så stolte af. Jeg ved jo godt, at de også engang imellem kommer til at gøre noget som ikke falder så heldigt ud. Eller noget de skulle have ringet til mig om noget før.

Og så er der dem der, når jeg beder dem om at gøre et eller andet, at de så gør det. Så ved jeg, at de afliver den ko, som jeg har sagt skal aflives, og de giver koen smertestillende både lørdag og søndag, fordi jeg har sagt, at de skal gøre det på den måde.

Og så er jeg faktisk så privilegeret, at dem, som jeg samarbejder med, er rigtig gode til at holde øje med deres dyr og passe dem godt. De får fundet de syge dyr. Engang imellem kan de godt komme til at misse noget. De plejer at være rigtig gode til at passe køer, men pludselig får de travlt i en periode, eller de skifter fodermester. Og så kommer jeg forbi og bliver helt overrasket over, at køerne går rundt med lårkager. Når jeg så fortæller ham, at jeg synes, at køerne er beskidte, så bliver han overrasket. Det handler nok mest om, at vi alle sammen har brug for at blive holdt skarpe på det, vi går og laver". (Interview nr. 9).

c) Det er væsentligt af afstemme sine forventninger

Alle dyrlægerne i undersøgelsen indikerede i samtalerne, at det er vigtigt, at de løbende sammen med landmanden drøfter forventninger til SRA og forventningerne til hinanden. I forskellig grad fortæller de landmanden om hvilke forpligtigelser, der ligger i aftalen, og hvad de påtager sig af opgaver i den sammenhæng og aftaler også med landmanden, hvad der ligger på hans banehalvdel. Landmændene udtrykker i den sammenhæng ofte, hvad de har af forventninger til dyrlægerne. Dog er der også nogle dele i aftalerne, som bliver mere indforstået.

En af dyrlægerne fortalte, at det betyder meget, at hun kan afpasse sin rådgivning efter landmandens overordnede mål, da det så skaber en bedre forståelse og dialog i rådgivnings situationen:

"Vi snakker om vores forventninger til sundhedsrådgivningen. Jeg fortæller om, hvad jeg skal lave på besøgene, og hvad han skal forvente, at jeg tager mig af og holder øje med. (...) Det er vigtigt, at han også udtrykker overfor mig, hvad det er for en butik, at han gerne vil køre. Nogle vil jo være de bedste af de bedste og synes, at der skal handles, bare der er det mindste, mens

andre kører low-cost, hvor dyrene skal have det okay, men det skal ikke overdrives. Så kan jeg bedre agere i det. Vi laver løbende forventningsafstemninger". (Interview nr. 2)

En anden af dyrlægerne mente, at landmændene godt er klar over hvor meget dyrlægearbejde, der ligger i SRA, og forventningsafstemningerne også kan bestå af, hvor der eventuelt kan spares lidt alt efter hvilken type af besætning, det drejer sig om:

"Jeg laver en rimelig forventningsafstemning sammen med landmanden af, hvad vi skal igennem, og hvad mine og deres forventninger er. Vi snakker også om, hvad vi eventuelt kan spare lidt på. Det gør vi ved opstart og løbende. Jeg får en sidebemærkning engang imellem om, hvor meget dyrlægeomkostningerne er steget, og så tager vi den derfra. De er udmærket klar over, at det her kræver tid, og de besætningsejere, der eksempelvis har 10 ansatte, vil ikke selv røre ved det. De kommer måske aldrig selv ud i stalden. Så bliver der nødt til at være en, der skal overvåge det, så det gør jeg". (Interview nr. 8).

Nogle af dyrlægerne fortalte, at der også er ting i aftalerne, som ikke bliver gennemgået ved forventningsafstemningen. Herunder hører lovforpligtigelserne, som dyrlægen sørger for at holde orden i. Når aftalerne indgås, så handler det mere om de forventninger, der er til at kunne få hjælp til specifikke problemer:

"Mange af landmændene har svært ved at sætte ord på, hvad det er, vi skal i forhold til den her lovgivningspakke ved aftalerne om sundhedsrådgivning. De spørger ind til, hvad det er for noget med det der dyrevelfærd. For eksempel også med halerne, hvor jeg må forklare igen og igen, at det er noget, vi skal igennem. Det er ikke noget, de går og husker på. (...) De har forventninger til, at jeg hjælper dem med at holde orden i tingene. Jeg har oplevet at få nye kunder, som er flyttet fra en tidligere dyrlæge, fordi de var trætte af, at der var rod i og mangelfuld dokumentation i forbindelse med SRA. At papirerne ikke var der, da der kom kontrol. Så stod de [landmændene] der og havde aldrig hørt om for eksempel handlingsplaner for halekupering. Så vores kunder har en forventning om at de lovpligtige ting, de ligger, hvor de skal". (Interview nr. 3).

Dyrlægerne fortalte også, at nogle landmænd er klare omkring deres forventninger til den praktiserende dyrlæge. En af dyrlægerne fortalte om en oplevelse, hvor landmanden i tillid til dyrlægen havde bedt ham om at sige til, hvis tingene ikke var i orden i hans besætning:

"I min rådgivning er der nok mange ting, som er indforstået. Så er der nogle landmænd, som er rigtig gode til at udtrykke deres forventninger til mig. Jeg har oplevet en landmand, som har sagt til mig, at hans forventning til mig som besætningsdyrlæge var, at jeg sagde det til ham, hvis der var noget, som ikke var i orden i hans besætning. Det tænker jeg tit over, at jeg skal få det sagt til folk, hvis noget ikke er i orden". (Interview nr. 6).

Det er forskelligt, om dyrlægerne syntes, at de skal tage ansvar for lovkravene omkring dyrevelfærd, når de er på rådgivningsbesøg. En af dyrlægerne udtrykte det som, at der er fokus på produktionen i rådgivningen, og det er der, hvor hun primært er ansat til at yde hjælp. Hun mente ikke, at hun samtidig kan kontrollere, om lovkravene er opfyldt:

"Det er helt klart, at besætningsejeren opfatter, at besætningsdyrlægen er med i samme ringhjørne. Det er en som hjælper med at lave deres produktion så god som mulig. Vi er ikke kontrollanter i deres øjne. Men det er jo i denne sammenhæng ret vigtigt at have haft

forventningsafstemningen, så man ved, hvad dyrlægen kan hjælpe en med. Især lige nu hvor det kan betale sig at levere slagtesvinene tidligere end tidligere, så kan det godt give problemer med belægningsgraden. Så er det jo godt, at vi er blevet enige om, at det står han selv for (...)".
(Interview nr. 1)

d) Dialog virker bedst, men der må også indgås kompromisser

Dyrlægerne i undersøgelsen fortalte, at de i høj grad anvender dialog i rådgivningen om dyrevelfærd. Dialog bevirker en større motivation til ændringer hos landmændene end det gør, hvis dyrlægerne kommer til at virke bebrejdede eller skælder ud:

"Jeg tænker ikke, at nu tager jeg coach-hatten på og bruger den. Jeg er meget direkte. Det har jeg altid været, men hvor jeg førhen kom til at skælde ud, hvis jeg så en dårlig ko, så vender jeg den i dag om og spørger, om han selv synes, at det er i orden, at den ko ligger der. Og der er det igen, at hvis folk selv kan se, at den er gal og selv fremkommer med en løsning, så virker det bare bedre. Det er faktisk min bedste strategi til at motivere landmændene". (Interview nr. 9).

En af dyrlægerne fortalte om en situation, hvor hun var nødt til at aflive en dårlig kalv. Det er ikke altid, at landmændene er uenige i dyrlægerens rådgivning, men dyrlægerne skal også have forståelse for, at landmændene holder af deres dyr og måske som i dette eksempel ikke bryder sig om at aflive dem.

Nogle dyrlæger pegede også på, at det ikke er altid, at dialogen omkring dyrevelfærd virker, og så er de nødt til at skride til konfrontation eller anvende andre virkemidler for at tvinge ændringer igennem:

"Jeg vælger helst dialogen fremfor konfrontationen, men engang imellem er man nødt til at skride til konfrontation. Det er ikke så tit, at det sker. Vi har talt med Arlagården om en, der er uden for pædagogisk rækkevidde. Dem er der heldigvis ikke så mange af. Vi kan ikke som praktiserende dyrlæger leve med at komme i besætninger, hvor det ser forfærdeligt ud".
(Interview nr. 6)

En af dyrlægerne fortalte om en gang, hvor hun kom ud i en besætning på en vagt nytårsaften, og hun opdagede, at landmanden var taget i byen uden at strø hos sine køer. Efterfølgende kom hun i konfrontation med landmanden, fordi hun er meget direkte. Hun syntes situationen var ubehagelig, men hendes historie fortæller, at i nogle tilfælde kan konfrontation også skabe forbedring:

"(...) da jeg så kom der i ugen efter, så tog jeg fat i ham om, at han skulle strø de køer. Så blev han pissesur på mig, og det var også hans far, der ikke havde fået det gjort. Så sagde jeg til ham, at han ikke kunne køre i byen, når han ikke havde strøet sine køer. Så var han sur, da jeg kom de første gange efter, men der har været velstrøet hos køerne lige siden. Jeg kunne jo se, at de ikke havde været velstrøede længe. De gik jo rundt med lårkager". (Interview nr. 9).

Dyrlægerne fortalte også om situationer i deres arbejde, som de mener går ud over dyrevelfærden, fordi dyrene eksempelvis er bange. Dyrlægerne ville gerne have indflydelse på disse forhold, men det kan være vanskeligt at blande sig i, fordi landmanden er en kunde. En situation kan kompliceres yderligere af, at forholdene kan skyldes personlige eller økonomiske forhold:

"Jeg kan også godt blive frustreret over de vilde udenlandske medarbejdere, som løber rundt som vilde høns i nogle af besætningerne, uden at deres arbejdsgiver tager ansvar for det, de

laver, og de kommunikerer ikke omkring dyrene. Det er uforsvarligt og uholdbart. Det kan også godt frustrere mig, at der i krisetider kan foregå trælse ting dyrevelfærdsmæssigt. Det burde ikke ske. Man flytter dyr, fordi alle eksisterende bygninger skal udnyttes. Så goldkøer er blevet flyttet med rundt i hele distriktet for at få plads til dem og give plads derhjemme til flere malkende køer. Og der bliver ikke kastet penge efter ungdyrene, de bliver opstaldet i en gammel staldlænge. Så bliver det rigtig svært at skulle arbejde med dødelighed og kalvediarre, når det er noget gammelt lort, som dyrene er opstaldede i. Og så har de nok fået en splinterny malkestald og en splinterny ko-stald, men alle de andre dyregrupper kan bare gå med det gamle nedslidte inventar og på dårlige gulve. Der synes jeg, at bankernes rolle i det her ikke har været i orden. Jeg påpeger det, hvor jeg har muligheden. Banken udstikker betingelser og renter, så må landmændene selv finde ud af at få det til at hænge sammen". (Interview nr. 8).

e) Dyrevelfærdsbestemmelser giver ikke altid god dyrevelfærd

Flere af dyrlægerne indikerede, at lovkravene med dyrevelfærdsbestemmelser ikke nødvendigvis tilgodeser dyrenes velfærd, men det er den lovgivning, som har sat de fysiske rammer for produktionen. Dyrlægerne fortalte om, at selvom der er kommet regler, som skulle give dyrevelfærdsmæssige forbedringer, så opstår der andre problemer, når dyrene eksempelvis kommer ind i nye løsdriftssystemer. En af dyrlægerne sagde, at virkeligheden har overhalet lovkravene indenom, som skal forstås på den måde, at selvom nye stalde bliver bygget til at opfylde lovkravene, så oplever dyrlægerne alligevel, at der opstår nye kritiske velfærdsdilemmaer:

"Så tænker jeg tit over, at man sov meget, mens man læste, men jeg kan huske vores gamle professor Knud Nielsen, og han sagde engang til os, at de sygdomme vi ser, de afspejler produktionsforholdene. Og det har jeg tit tænkt over siden. Fordi i en tidligere bindestald så vi pattetråd, og i en løsdriftsstald ser vi klovproblemer. Jeg ved ikke, om det er realistisk, at man har et system, som ikke påfører dyrene sygdomme eller er medvirkende årsag til sygdomme". (Interview nr. 6).

"Belægningsgrad betyder meget. Selvfølgelig set i forhold til om dyrene kan bevæge sig frit (...). Vi står som dyrlæger som lus imellem flere negle. At skulle få noget til at fungere i anlæg, som bare ikke er beregnet til det. Det, synes jeg sgu', er rigtig svært (...). Det er et af de steder, hvor lovgivningen har overhalet virkeligheden indenom. Jeg har hørt om stalde, hvor 17 søer blev kvalt i en transponder-stald. Vi kæmper i vores hverdag i forsøget på at få tingene til at fungere og behandle dyrene ordentligt. Og så har man systemer, som er så dårligt fungerende, og som alligevel opfylder lovkravene. Det er de rammer, som jeg skal arbejde under". (Interview nr. 7).

Dyrlægerne i undersøgelsen havde som tidligere beskrevet forskellige meninger om deres ansvar for at rådgive landmændene om de lovkrav, der er til dyrevelfærd. Lovkravene var inkorporeret i auditeringen af egenkontrolprogrammet. Dyrlægerne gav også udtryk for, at deres egen opmærksomhed på lovændringer var blevet mindre, og de derfor ikke var så skarpe på lovkravene til dyrevelfærd, som tidligere i forbindelse med auditering af egenkontrollen:

"Til forskel fra dengang med egenkontrollen, så går vi jo ikke længere ind i de der arealkrav. Det går jeg virkelig ud fra, at de [landmændene] selv holder styr på. Før var jeg jo nødt til at gå ind i arealkravene. Det skulle jeg jo. Det første år egenkontrollen kørte. Da målte vi jo stierne op. Og skrev ned hvor mange, der måtte gå der. Og jeg gik og talte, hvor mange der gik i stierne for at se, om han overholdt det. Det gør jeg jo ikke nu. Selvfølgelig hvis jeg kan se, at han har for mange

i den sti her. Så siger han måske, at det ved han godt og han lige skal af med slagtesvin, og så skal der sorteres her. Så siger jeg, at det er fint nok". (Interview nr. 1).

3. Dyrlægenes modstand og kritik af MVI og rådgivning om dyrevelfærd

I interviewene er det kendetegnede, at dyrlægerne er splittede imellem at være positive overfor dele af rådgivningen om dyrevelfærd og MVI, mens de er mere kritiske og skeptiske overfor andre dele, der ligger i aftalen.

Modstand og skepsis over for rådgivning om dyrevelfærd og MVI bliver i dette tema koblet sammen med dyrlægenes syn på lovgivningen, som en del af deres arbejde. I de følgende under-temaer beskrives dyrlægenes mere negative holdninger til MVI:

Følgende under-temaer kom frem i analysen:

- a) MVI bidrager ikke med nyt indhold
- b) Fokus på velfærd er naturligt integreret i sundhedsrådgivning
- c) Kritik af kravene til indberetningerne
- d) Papirarbejdet tager en stor del af tiden fra den direkte rådgivning
- e) Kravene til rådgivning om dyrevelfærd og MVI er rigide

a) MVI bidrager ikke med nyt indhold

Dyrlægerne i undersøgelsen var enige om, at MVI ikke bidrager med et nyt indhold i deres aftaler om sundhedsrådgivning, og flere af dyrlægerne mente ikke, at de selv eller landmændene har ændret holdning til dyrevelfærd, fordi velfærdsindsatsen er blevet et lovkrav:

"Så de der dyrevelfærdsområder er jo ikke noget nyt. Vi har jo gjort det altid. Og vi har jo altid lavet nogle handlingsplaner, som skulle munde ud i at forbedre produktionen og dyrevelfærden. Fordi når du forbedrer dyrevelfærden, så forbedrer du også produktionen. Så når man fra politisk siden ønsker en styrkelse af dyrevelfærden, så synes jeg ikke, at vi kan gøre mere end det, vi allerede gør". (Interview nr. 1).

"Det synes jeg stadig er en del af vores [dyrlægenes] arbejde. Det har måske bare fået en anden form, og landmændene opdager måske ikke helt, at det er det, jeg er i gang med. Det er ligesom med smittebeskyttelsesplanerne, som jeg også tager ansvaret for er ført ajour". (Interview nr. 3)

"Det giver god mening, at dyrevelfærd er koblet sammen med SRA, fordi dyrevelfærd og dyrlægearbejde er så integreret. Så jeg tænker slet ikke over andre muligheder". (Interview nr. 7).

b) Fokus på velfærd er naturligt integreret i sundhedsrådgivning

Dyrlægerne i undersøgelsen var enige om, at dyrevelfærd er et naturligt emne at tage op i forbindelse med sundhedsrådgivningsaftalerne, og nogle af dem mente ikke, at deres rådgivning ville se anderledes ud, hvis lovkravene til rådgivning om dyrevelfærd og MVI ikke var der:

"Hvis lovkravene til MVI ikke havde været der, så ville jeg nok have gennemført mine rådgivningsbesøg på nogenlunde samme måde, som jeg gør i dag. Jeg tænker ikke på det som en dyrevelfærdsindsats. Det er bare inkorporeret som en naturlig del af SRA". (Interview nr. 9).

"Jeg beskriver kun mine observationer og min rådgivning omkring dyrevelfærd som værende indsatsområder, fordi lovgivningen siger, at jeg skal. Så har jeg opfyldt det punkt i bekendtgørelsen, og så kan jeg arbejde frit, som det virker mest hensigtsmæssigt. Så hensigten med at koble indsatsområderne op på aftalerne om sundhedsrådgivning har ikke bidraget til noget som helst i forhold til at forbedre dyrevelfærden". (Interview nr. 8).

Nogle af dyrlæger gav udtryk for, at de ikke syntes, at der var behov for at hægte lovkrav om en dyrevelfærdsindsats op på sundhedsrådgivningen. De mente at dyrevelfærd, som en naturlighed indgår i deres rådgivning i kraft af deres ansvarlighed for opgaven. Ikke mindst fordi de tager højde for, at en god produktion er afhængig af god dyrevelfærd:

"Vi snakker om dyrevelfærd på alle de besøg, jeg kommer på. Selvfølgelig kan man diskutere, hvordan dyrevelfærd skal defineres. Hvis jeg eksempelvis går i farestalden og viser medarbejderne en gris, som ikke kan komme sig efter en ledbetændelse og derfor skal aflives, eller der skal tændes for en varmelampe, eller at det trækker ned på grisene. Er det dyrevelfærd? (...) Hvis nogen tror, at man kan skille produktionsresultater fra dyrevelfærd, så må de tro om igen. Hvis man vil have gode resultater, så er man også nødt til at have en god dyrevelfærd. Så skal der eksempelvis være styr på, at temperaturen i pattegrisehulerne er optimal, så grisene ikke fryser, og det ikke trækker. Det er jo helt indarbejdet i den måde, vi prøver at lære medarbejderne nogle hensigtsmæssige rutiner; der ligger dyrevelfærden jo helt implicit". (Interview nr. 3).

c) Kritik af kravene til indberetning

Dyrlægerne fortalte, at de vælger de forslag til indsatsområder, som ligger i VetReg, men de anvender også fritekstmuligheden samt muligheden for at indberette, at der ikke er defineret et indsatsområde. Dyrlægerne anvender også fritekstmuligheden, når der ikke defineres et indsatsområde.

"Jeg danner mine egne formuleringer af temaer, og jeg bruger også de temaer, der allerede ligger inde i VetReg". (Interview nr. 3).

"Og i de besætninger som har en god dyrevelfærd. De har ikke noget halebid, de har en lav dødelighed. De har ingenting at komme efter. Jamen, hvad skal vi finde på at indberette som indsatsområde? Så laver jeg en fritekst med fortsat fokus på at opretholde god dyrevelfærd. Fordi det er jo også en mulighed. Jo flere man har af dem, jo bedre er det jo". (Interview nr. 1).

Dyrlægerne i undersøgelsen var enige om, at de har svært ved at se, at kravet til indberetning af dyrevelfærdsindsatser til VetReg har andet formål end, at indberetningerne skal kunne anvendes ved kontrol af dem og kontrol af besætningerne:

"Så det giver ikke mening at skulle indberette MVI hvert halve år, men det giver god mening at kunne lave en velfærdsindsats, som er tilpasset den enkelte besætning. Men det er jo også fordi, at jeg gør det til daglig. Der er jo ikke nogen ting, som kommer fuldstændig bag på mig". (Interview nr. 9).

Andre dyrlæger fortalte, at de ikke indberetter indsatsområderne til VetReg. Enten er de ikke konsekvente, fordi det er svært at huske at få det gjort, da de ikke mener, at der er en motivationsfaktor til at gøre det. En anden dyrlæge fortæller, at han startede ud med at indberette indsatsområderne, men at han senere blev sur på systemet og derfor er stoppet med at lave sine indberetninger:

"Dengang da lovkravet kom, og vi skulle indberette indsatsområderne, da indberettede jeg en frygtelig masse indsatsområder på alle mine besætninger med SRA. Så fandt jeg efterhånden ud af, at jeg ikke kunne slette dem igen, og så stoppede jeg med at indberette indsatsområder til VetReg. Så mine tidligere indsatsområder står der formentlig stadigvæk. Det bruger jeg overhovedet ikke. Jeg har haft kontrol. Jeg ringede til VetReg dengang og fik at vide, at det heller ikke er meningen, at man skal kunne fjerne dem igen. Så nu er jeg blevet sur på det system og har derfor valgt at skrive mine indsatsområder ind i besøgsjournalerne og kvartalsrapporterne. Så registreringerne i VetReg er ikke retvisende og aktuel for mine besætninger. Dog er noget af det nok stadig det samme". (Interview nr. 8).

Nogle af dyrlægerne syntes, at indberetningen af indsatsområder er dilemmafyldt. En af dyrlæger gav udtryk for, at det kan være svært at afveje, hvornår dyrevelfærden er god nok, og derfor bliver han i tvivl, om han skal vælge at indberette en indsats:

"Det er utrolig svært at kvantificere dyrevelfærd. Hvornår er det godt nok? Der er altid plads til forbedringer. Der er jo også plads til ikke at indberette et indsatsområde". (Interview nr. 6).

En af dyrlægerne udtrykte bekymring for at skulle udstille besætningernes problemer ved indberetningerne til VetReg. Hun fortalte, at hun har begrænset tillid til systemet, og derfor sker der en begrænsning af hendes ærlighed ved valget af indberettede indsatsområder. Det var ikke fordi, hun var bange for at blive kontrolleret. Det skyldtes i stedet, at hun godt var klar over, at offentligheden herunder journalister kan få adgang til offentlige registre også VetReg. Så hun har ikke tillid til systemet, fordi hun mener, at indberetningerne kan fortolkes efter "for godt befindende" af personer, som ikke har den fornødne faglige indsigt:

"Jeg kan jo godt lide, at når vi laver noget, så går vi all-in. Vi skal jo ikke gøre det for administrationens eller lovgivningens skyld, vi skal jo gøre det fordi, det skal være brugbart. Det er det, der er vigtigt. At vi er ærlige omkring det arbejde, vi laver, men jeg er bange for, at jeg hænger min kunde ud ved at indberette ham.

Vi ved jo også godt, at der måske lige pludselig er en journalist, som får en god idé og søger aktindsigt. Jeg ville godt nok være ked af, at en af mine landmænd fik at vide, at han havde et overbelægningsproblem og kunne læse om det i avisen. Så kunne der måske stå, at i et bestemt område har 30 % af alle so-hold problemer med skuldarsår.

Jeg synes ikke, at jeg har noget at skjule, og mine landmænd har heller ikke noget at skjule, men vi ved godt, hvordan ting kan blive misbrugt i dagens Danmark. Jeg har ingen problemer med, at jeg eller landmanden bliver kontrolleret, men jeg har ikke lyst til at indberette et emne, der hedder overbelægning, selvom det egentligt er meget væsentligt for dyrevelfærden". (Interview nr. 3).

En af dyrlægerne fortalte om, hvordan et indsatsområde og den tilhørende handlingsplan kan brede sig ud over mange emner, som ikke kan ses af indberetningen og det er svært at holde konsensus i hvad der bliver indberettet som MVI og hvad der kommer ind under sædvanlig rådgivning.

Dyrlægen indberetter et emne som so-dødelighed i VetReg, men under so-dødelighed kan kobles mange undertemaer, som ikke fremgår af indberetningerne i VetReg, men fremgår af handlingsplanerne og bliver derefter fulgt op. Det kan eksempelvis være punkter omkring overvågning ved indsættelse og tildeling af rode- og

beskæftigelsesmateriale og i høj grad vigtigheden af at tale med medarbejderne og følge op på de næstkommende besøg.

Dyrlægen forklarede, at han i anden en besætning kan se lignende problemstillinger, selvom so-dødeligheden ikke er problematisk, men der følger han op som en del af den almindelige rådgivning uden at indberette et indsatsområde:

"Det er ikke sikkert, at det fremgår som et indsatsområde, men der bliver skrevet i rapporten, at vi har diskuteret det her, og hvad man kan gøre. Og det er jo egentlig et velfærdsindsatsområde. (...) Så er det bare en rådgivning om, at vi tager nogle ting ind og gør sådan her. Og så næste gang så diskuterer vi det igen. Det vil jeg typisk gøre med de der ting. Følge op. Det gælder de andre rådgivningspunkter også: Hvad skete der lige med det der? Hvordan er det gået?" (Interview nr. 5).

d) Papirarbejdet tager en stor del af tiden fra den direkte rådgivning

Dyrlægerne forklarede, at de bruger meget tid på afrapporteringen, og det afspejles også i, at der er mange måder at afrapportere et besætningsbesøg på. Der var dog også forskellige meninger om, hvor stort kravet er til grundigheden af afrapporteringerne:

"Hvis man er i en besætning i en time, så kan man være forvissat om, at så har man også en time på kontoret. Så det er faktisk en til en. Og det er faktisk ved at tippe lidt, så når du selv skal skrive rapporten, så har du faktisk lidt mere kontorarbejde, end du har ude i besætningen". (Interview nr. 1).

"Myndighederne forlanger, at vi laver det der svarer til et mindre KU-sund projekt omkring udviklingen i besætningen med slagtedata og ting og sager". (Interview nr. 7).

"Jeg er blevet kontrolleret 3 gange og har fået godkendt den måde, at jeg laver det på. Det er meget simpelt, for det er min logbog, hvor der står, hvad jeg har snakket med landmanden om: Døde siden sidst, syge siden sidst, hvad har vi behandlet i dag, og er der nogen, han skal være ekstra opmærksom på, er der nogen, der er i sygeboks, som jeg ikke er helt [sikker på], eller som han skal gøre et eller andet bestemt med, eller om han skal aflive en, eller hvad det nu måtte være. Det står i sådan en logbog og er bare håndskrevet". (Interview nr. 4).

En af dyrlægerne pointerede, at det kan udgøre en risiko for velfærden, hvis rapporterne bliver så omfattende, at tiden til rapportskrivning går fra tilstedetiden i besætningen:

"Min pointe er, at hvis den dokumentation, jeg skal lave, bliver så omfattende, at jeg slet ikke kan nå at se på grisene og tale med folkene derude. Så nytter det jo ikke noget, at vi gerne vil højne dyrevelfærden med den her indsats. Det skal man altså være mere opmærksom på". (Interview nr. 7).

Nogle af dyrlægerne var også i tvivl om, hvorvidt landmændene læser deres rapporter, og de mente, at lovkravene til skriftlige handlingsplaner er for omfattende og kun er for myndighedernes skyld:

"Jeg skriver mine rapporter, og jeg får sjældent feedback på dem. Jeg spørger, om de har læst dem, men så siger de tit, at de har været inde og lige kigge på det, men så kører de eksempelvis nat og dag i marken. Jeg har igennem min tid som dyrlæge brugt uendelig meget tid, mange

aftener på at skrive rapporter. Som så derefter aldrig er blevet læst. Jeg har skrevet de rapporter i årevis for myndighedernes skyld". (Interview nr. 7).

Dyrlægerne mente, at handlingsplanerne burde målrettes modtagerne bedre, men det er vanskeligt fordi der er krav til skriftlighed og landmændenes og medarbejdernes forudsætninger for at læse og forstå handlingsplanerne kan være meget forskellig. Det ville bidrage til at løfte velfærden, hvis de i stedet kunne afpasse det skriftlige arbejde og have mere tilstedetid i besætningerne med dyrene og sammen med landmændene og dem, der passer dyrene til direkte drøftelser af handlingsplanerne:

Mit budskab er, at rådgivning ikke skal foregå på papiret men ude i stalden. Målgruppen er ikke-akademikere. (...) Jeg kan godt lave verdens flotteste handlingsplan og få en masse ros af kontrollørerne, men hvis jeg ikke har flyttet noget ude i stalden, så nytter det jo ikke noget. Jeg er ligeglad med, om jeg har lavet to sløse linjer om dyrevelfærd i rapporten, hvis jeg i stedet har brugt krudtet på at få flyttet noget ude i stalden". (Interview nr. 3).

e) Kravene til rådgivningen om dyrevelfærd og MVI er rigide

Flere af dyrlægerne i undersøgelsen syntes ikke, at der er mening med lovkravet om den halvårige rådgivning om velfærd, da det er den hyppige kontakt og snak om dyrevelfærd med landmændene, som har den bedste effekt:

"I og med, at jeg er dyrlæge, og det er vores fornemmeste opgave [at varetage dyrevelfærd], så føler jeg mig godt rustet til at varetage opgaven, der ligger omkring lovkravene dertil. Det er mig overhovedet ikke fremmed. (...) Vi [dyrlæge-kollegaer] har haft meget snak om de her indberetninger af dyrevelfærdsområder, og vi siger: "Hva' er det for noget pis at indføre", fordi vi snakker dyrevelfærd hver eneste gang, at vi er derude [i besætningerne]. Vi peger hver eneste gang, at vi er der, hvis der er noget på dyrevelfærd, som vi ikke synes er i orden". (Interview nr. 1).

"Jeg føler ikke, at jeg har fået lagt et åg på mine skuldre, men på den anden side så synes jeg heller ikke, at man havde behøvet at lave lovgivningen på denne måde. Hvorfor har man lavet det som en separat pakke? Som dyrlæge vil dyrevelfærd indgå som noget helt naturligt i min rådgivning. For mig er det endnu en administrativ ting, som virker rigtigt. Jeg ville gerne være det foruden, da der er rigtig meget, jeg skal huske at have med i mine rapporter. Og jeg tror på, at jeg gør det ligeså godt uden alle de der (...) rammer. Fordi jeg til enhver tid kan tåle en kontrol i en besætning. Det er også det, som vi hele tiden arbejder for. Uanset om vi har en handlingsplan for dyrevelfærd eller ej. MVI-handlingsplanerne laver jeg fordi, lovgivningen har sat de rammer, men det ændrer ikke ved den måde, som jeg rådgiver på". (Interview nr. 3).

"Det er jo ikke en skriftlig handlingsplan eller en indberetning til FVST, der virker. Det ene udelukker ikke det andet, men man kan jo overveje på, hvor meget jeg laver for landmandens skyld, og hvor meget jeg laver for Fødevarerstyrelsens skyld i forhold til bureaukrati og det, at de skal kunne kontrollere mig. (...)". (Interview nr. 9).

4. Positive holdninger til MVI og rådgivningen om dyrevelfærd

I de følgende under-temaer, hvor dyrlægernes positive holdninger til MVI beskrives, gav dyrlægerne udtryk for, at ideen om at skulle rådgive om dyrevelfærd ved SRA og målrette indsatsen med relevante indsatssemner vurderet ud fra udvalgte velfrædsparametre giver god mening.

- a) Dyrevelfærdsindsatsen har ført til øget fokus på dyrevelfærd

b) Velfærdsparametre er bedre ved vurderingen af velfærden

a) Dyrevelfærdsindsatsen har ført til øget fokus på dyrevelfærd

Selvom dyrlægerne mente, at de altid har arbejdet med dyrevelfærd i deres sundhedsrådgivning, så mente nogle af dem også, at siden egenkontrollen blev indført, har der været mere fokus på dyrevelfærd i sundhedsrådgivningen, og dette fokus er blevet båret videre med ind i de nye krav til MVI:

"Vi begyndte at have fokus på dyrevelfærden, dengang reglerne omkring egenkontrol kom. Der begyndte vi at tænke lidt anderledes på det [dyrevelfærd] og få mere fokus på det". (Interview nr. 2).

Den samme dyrlæge mente, at hendes rådgivning er blevet anderledes, dog ikke nødvendigvis med begrundelse i lovændringen, men snarere fordi holdninger til dyrevelfærd i samfundet har påvirket rådgivningen om dyrevelfærd.

"Jeg kan ikke sige, om min rådgivning ville have været anderledes uden MVI. Man bliver jo hele tiden påvirket af, hvad samfundet tænker, gør og forventer, at man skal (...). Det gav helt sikkert noget dengang med egenkontrollen, men MVI har også flyttet nogle ting. Der er mange ting, der spiller ind. Det giver god mening for mig, at MVI er tilknyttet aftaler om sundhedsrådgivning. Det giver god mening for mine arbejdsopgaver". (Interview nr. 2).

b) Velfærdsparametre er bedre ved vurderingen af velfærden

Flere af dyrlægerne syntes, at det havde gjort en positiv forskel at vurdere dyrevelfærden i besætningerne ud fra udvalgte velfærdsparametre i forhold til det tidligere krav om auditering af egenkontrollen af dyrevelfærd, og at de har fået muligheden for at vælge de velfærdstemaer, som passer ind til hver enkelt besætning. Desuden kan de også se, at velfærdsobservationerne kan give en positiv tillægsværdi på eksempelvis sygdomsforekomst:

"Egenkontrollen var lige til at lukke op og skide i. De første gange var vi ude og måle op og snakke om, hvad kalvene skulle have af plads, og så blev det copy-paste derfra. Vi brugte branchekoden, og den var ikke til ret meget. Der synes jeg, at de her velfærdsbesøg og rapporter giver mere mening end det andet (...). Egenkontrollen gav da tanker om eksempelvis lys, at der selvfølgelig skal være lys nok, men at der heller ikke skal være lys hele døgnet. Ellers bidrog egenkontrollen ikke med ret meget. Det er kun det med lyset, som jeg har taget med af læring fra dagene med egenkontrol". (Interview nr. 9).

"I en besætning hvor so-dødeligheden er et problem, er det jo det, der er relevant. Det er den, vi arbejder med. Og hvis der er nogle velfærds-mæssige problemer med et staldsystem eller med svineri, så er det sådan noget, at vi sætter ind som et emne. Og arbejder med. Der vil jeg så sige, at det er meget bedre, den måde man er gået fra det gamle system med auditering af egenkontrollen og til det tematiserede system". (Interview nr. 5).

"Det har gjort en forskel i og med, at vi nu skal bruge vores observationer af dyrene til at vurdere dyrevelfærden. Også omkring det vi taler med landmændene om. Det skal være noget dyrevelfærdsmæssigt, som vi fokuserer på, men det afføder jo også nogle andre påvirkninger. Hvis vi eksempelvis ser på de beskidte dyr, så vil beskidte dyr jo ofte afføde flere yverbetændelser. Så det er relateret til de sygdomme, der ses i besætningerne". (Interview nr. 2).

Derfor gav flere af dyrlægerne også udtryk for, at den nuværende lovgivning om rådgivning om dyrevelfærd og MVI giver bedre mening set i relation til dyrevelfærd, end auditeringen af egenkontrolprogrammet gjorde. Nogle af dyrlægerne begrundede denne holdning med, at lovkravene kun er mindstekrav og ikke ensbetydende med god dyrevelfærd:

”Dengang med egenkontrollen var det så kontant og konkret, at det satte man en time af til eksempelvis fire gange om året for at komme det igennem. I min verden syntes jeg umiddelbart ikke, at det havde noget med dyrevelfærd at gøre. Egenkontrollen byggede jo på branchekoderne og dermed lovkravene, som må siges at være den laveste fællesnævner og mindstekravene. Bare fordi man overholder mindstekravene, behøver der ikke at være god dyrevelfærd i en besætning”. (Interview nr. 8).

5. Dyrlægernes dilemmaer i arbejdet med rådgivning om dyrevelfærd og MVI

Der kom ved samtalerne også temaer op med dyrlægernes oplevelser af, at området har nogle indbyggede dilemmaer. Dilemmaerne kan opstå, hvis eksempelvis økonomien spænder ben, ejeren på bedriften sjældent er til stede, eller hvis kemien mellem dyrlæge og landmand ikke er god. Dyrlægernes dobbeltrolle, som både rådgiver og myndighedsperson kan også skabe dilemmaer. Desuden møder de flere dilemma og forhindringer i deres rådgivning, som hverken de selv eller landmændene har indflydelse på og de er i tvivl om forventningerne til dem og efterspørger klare målsætninger. Dyrlægerne beskrev også metoder, som de kan anvende for at undgå konfrontationer og komme ud af opståede dilemmaer.

Følgende under-temaer kom frem i analysen:

- a) Kravene til handlingsplanerne fungerer ikke i praksis
- b) Samarbejdet med besætningsejeren kan være vanskeligt af flere grunde
- c) Dyrlægernes dobbeltrolle

a) Kravene til handlingsplanerne fungerer ikke i praksis

Dyrlægerne gav udtryk for, at det er vanskeligt at adskille dyrevelfærd fra de andre emner i sundhedsrådgivningen, og at de spontant kommer til at rådgive om dyrevelfærd. De mente, at dyrevelfærden kommer på dagsordenen ved alle de besøg, som de aflægger i besætningerne. Når de kommer i besætningerne, så kommer dyrevelfærd ofte på tapetet, når relevante situationer er opstået. Derfor er det også hyppigere end hvert halve år, som fastsat som mindstekrav i lovbestemmelserne, at de ved besætningsbesøgene rådgiver om dyrevelfærd:

”Jeg må indrømme, at de forskellige del-emner, som sundhedsrådgivning består af, kommer til at smelte meget sammen for mig. Jeg reagerer, når jeg står med det. I en af mine besætninger viser de mig en ko og spørger, om der skal gøres noget ved den (...). Så lige når jeg står med den situation, så tager vi snakken om, at det her var ikke i orden, og det skulle de ikke få klovbeskæreren til at tage sig af. Det skulle vi have været tilkaldt til, og om de ikke godt kunne se, at hvis der kom kontrol, og der ikke havde været tilkaldt dyrlæge. Så har man taget den snak der med alle dem, der var involveret. Det handlede om dyrevelfærd, men det var ikke planlagt, at vi skulle tale om det. Det kom vi så til. Og det er det samme, hvis jeg finder kalve som er for tynde, eller dyr der bliver meget forskrækkede. Hvorfor gør de det? Hvorfor reagerer de sådan? Eller vi snakker om smertestillende. Jeg snakker rigtig meget smertestillende og bruger rigtig meget smertestillende. Det er jo ikke altid for at behandle sygdomme, men ligeså

meget for, at dyrene ikke har ondt og lider. På den måde synes jeg også, at man tager meget dyrevelfærd med ind over sundhedsrådgivnings-snakken". (Interview nr. 4).

En af dyrlægerne fortalte, at han i forbindelse med kontrol havde mødt et krav om, at han skulle formulere nogle klare målsætninger i sine handlingsplaner, men han er i tvivl om, hvordan han skal gøre det:

"De var lidt efter mig om, jeg havde klare mål for, hvordan jeg kom i den rigtige retning. Men jeg er i tvivl om, jeg selv skal opfinde et mål for, hvor vi gerne skulle hen". (Interview nr. 6).

En af dyrlægerne indikerede, at det dog kan skabe en vanskelig situation, hvis de staldforhold, der tilbydes dyrene, ikke kan ændres, selvom indikatorerne viser, at velfærden er dårlig:

"Det ville være dejligt, hvis vi fik lidt mere information om de indikatorer, der kan anvendes til at vurdere på dyrevelfærden. Det er bare så vanskeligt, hvis de [indikatorerne] viser, at der bør bygges en helt ny ko-stald, for det kommer der sjældent. Så bliver det bare at forsøge at holde skruen i vandet og justere der, hvor man kan. Det er vel ikke særligt målrettet, synes jeg". (Interview nr. 8).

Nogle af dyrlægerne fortalte, at de slet ikke bruger de skriftlige handlingsplaner for dyrevelfærd, selvom det er et lovkrav. Dyrlægerne bruger hellere tiden i besætningen med at rådgive om dyrevelfærden og i det indgår mundtlige handlingsplaner:

"Jeg tænker kun dyrevelfærd, når jeg står med en rigtig syg ko eller en ko med brækket ben eller noget, der ligner. Ellers er det bare en af brikkerne i mit samlesæt for, at tingene skal gå godt. Og vi bruger ikke de der handlingsplaner, så der er ingen forskel. Jo, hvis køerne er meget beskidte, så snakker vi om det eller husk at klip halerne, husk at få skraberen til at køre og i den stil (...). I forhold til SRA så er dyrevelfærd jo en del af det hele. Jeg har i flere år foretaget score for halthed, trykninger og hygiejne, men jeg er for dårlig til at bruge det til noget ordentligt. Det kommer nemt til at flyde for mig at få det lavet. Så nu er vi begyndt at gå en tur for at se på halte køer og får en snak om det. Men vi snakker jo om dyrevelfærd hele tiden. Jeg lukker jo ikke øjnene et halvt år ad gangen, hvis jeg ser noget, når jeg kommer derude. Så siger jeg det med det samme. Jeg synes jo, at MVI og dyrevelfærd hænger sammen med SRA. Hvert halve år tager jeg eksempelvis udgangspunkt i at se på, hvordan scorer på halthed har ændret sig. Eller scorer på hvor beskidte køerne er nu i forhold til tidligere". (Interview nr. 9).

Flere af dyrlægerne fortalte, at det kan være vanskeligt, at lave en handlingsplan til en indsats, fordi der er flere faktorer, der spiller ind på problemløsningen. De kan godt se, at der eksempelvis er et klovproblem, men så skal man først finde ud af, hvorfor problemet opstår, og derefter skal der laves en plan for opfølgning, behandling og forebyggelse. Desuden er det vigtigt, at dyrlæger og landmænd er enige om, hvordan man finder de halte køer og får dem taget ud og behandlet. Så det kan være nogle komplekse og langsigtede handlingsplaner, og det er vigtigt, at der hele tiden bliver fulgt op og justeret.

"Det med klovene tager tid, og det er noget de [landmændene] skal gøre, og de skal prioritere at følge op på klovproblemer en gang om ugen. Det er den ene ting. Den anden ting er at få det gjort. Måske er det netop det, at skulle følge op, som er problemet. Det kan også være, at det er drivgangen. Det er sådan lidt mere håndgribeligt (...). Når man finder ud af, hvor problemet er, så gør de også noget ved det. Det der med at få dem til at forstå vigtigheden af at følge op på de køer ugentligt eller hver 14. dag, (...) Og så den allersidste ting det er at finde

dem [køerne]. Som i nogle besætninger er den største udfordring, (...) at de ikke kan se det. De kan ikke se det fordi den ko: "Sådan er den jo bare". Det er den der staldblindhed. At finde dem allerede når de begynder at nikke, og når de begynder at krumme lidt ryg. "Nåhh, men hun er gammel". "Nej hun er ikke kun gammel. Hun er også pisse-halt". (...) At man har øje på det. Det er der mange medarbejdere, der ikke er oplært i. Og der er for den sags skyld også ejere, der ikke tænker over det, når de går igennem bedriften. (...). De ved godt, at hvis man finder en, så er man også nødt til at gøre noget ved det. Så skal man have gang i den der skide klovbeskæringsboks, og det gider man måske ikke. Jeg tror også, at der er noget i det". (Interview nr. 4).

Nogle af dyrlægerne gav udtryk for, at de ofte møder barrierer for at kunne imødekomme kravene til handlingsplanerne. Dette kan skyldes, at eksempelvis rammerne for en produktion er fastsat, eller der er en økonomi, som ikke kan prioritere særlige ændringer. En af dyrlægerne fortalte til eksempel, at hans oplevelse er, at besætninger med slagtekalveproduktion kan være vanskelig at lave relevante handlingsplaner til:

"Man kan sige, at slagtekalveproducenterne er udfordret på den produktionsform, de har, hvor man sammenblender så mange dyr. Det resulterer i mange behandlinger, som slet ikke burde være nødvendige. Det er svært at ændre på, fordi rammerne for produktionssystemet allerede er sat (...)" (Interview nr. 6).

"Det er ikke bare noget, man lige gør. Det er tit med små skridt ad gangen. Ellers også er der en lang opvarmning til at tage et kæmpestort skridt. Man kan ikke få nye madrasser hvert femte år, selvom det måske kan være tiltrængt. Der går nærmere femten år. Så de handlingsplaner bliver nemt for "fluffy". De er omfattende, men nødvendige, når der sker nedslidning af inventar og udstyr. De er svære de handlingsplaner". (Interview nr. 8).

b) Samarbejdet med besætningsejeren kan være vanskeligt af flere grunde

Hvis landmændene skal have adgang til at kunne behandle deres syge dyr med medicin (Fødevareministeriet 2019b), så skal de have en aftale om sundhedsrådgivning med tilvalgsmodul, og det hæftede dyrlægerne sig også ved i undersøgelsen. Dyrlægerne mente, at landmændenes adgang til medicin kan være deres begrundelse for at indgå SRA. Med aftalen skal dyrlægen komme på hyppige besøg i besætningen og i den forbindelse også rådgive om dyrevelfærden. Nogle af dyrlægerne mente, at det ikke er alle landmænd, som betragter kravet til rådgivning som en benefit af SRA:

"Det største incitament til at indgå en SRA er muligheden for at kunne behandle syge dyr. Det er for at få det der tilvalgsmodul med medicin. Så selve rådgivningsdelen hvor meget betyder den? Der ville da helt sikkert være nogle besætningsejere, der ville være glad for at kunne undgå at se på de dyrlæger, hvis de fik fri adgang til medicinen". (Interview nr. 1).

Økonomien i en besætning kan være en hæmsko for at lave forbedringer i dyrevelfærden. Flere af dyrlægerne gav udtryk for, at de ofte oplever landmænd, som eksempelvis ikke har luft i økonomien til at kunne lave forbedringer, og der bliver sparet på alle sider af produktionen også på kvalificeret medhjælp og på opsyn hos dyrene:

"Der er nogen landmænd, der kigger meget på økonomien og er meget kyniske i den måde, de agerer på. Og det er ikke fordi, de ikke ved, hvad regler er. Det er fordi, det er økonomien, der tæller". (Interview nr. 5).

Men der er også en anden gruppe af landmænd, som kan være svære at motivere og flytte med. Det er landmænd, som sløser og ikke arbejder systematisk og målrettet med vedligeholdende, forebyggende og forbedrende tiltag:

"Og så er der også en gruppe af dem, hvor de bare ikke får gjort tingene. Det er noget sjusk hele vejen igennem staldsystemerne. Og man tænker, hvordan fanden kan det være, at I ikke får taget jer sammen og får gjort tingene ordentligt. Men i de besætninger, der ved man det jo næsten allerede, når man kommer ind i gården. Man kan se, hvordan det hele det sejler". (Interview nr. 5).

I de sjuskede besætninger er det måske kun besætningsrammerne og produktionstallene, som ikke ser for gode ud, men hos dyrene ses der ikke nødvendigvis indikatorer på, at deres velfærd er dårlig, fordi det har landmændene øje for og handler på:

"Og så er der selvfølgelig også nogle af dem, hvor det hele sejler, men hvor dyrevelfærden egentlig er meget god, fordi det tager man hånd om. Man kærer sig om det. De fleste landmænd gør da, hvad de kan for dyrene, men det er klart, at de lever af det, og så er der ydermere det, at de har rigtig mange dyr. Det er det der med hele tiden at have en tilstrækkelig god overvågning hele vejen rundt". (Interview nr. 5).

Dyrlægerne fortalte, at de også oplever dilemmaer omkring velfærdsforholdene, som de ikke kan rykke ved, da landmændene måske ikke gør noget ved det. Så ophører de måske med samarbejdet med kunden, eller landmændene opsiger selv aftalen. Dyrlægerne har en faglig stolthed, som de udtrykte, gerne skulle afspejles i forholdene i de besætninger, som de kommer i. Flere af dem talte om at kunne "få ondt i maven" over velfærden, og det hjælper dem delvist, hvis de ikke længere skal komme i de pågældende besætninger. På den anden side syntes nogle af dyrlæger så til gengæld, at de kommer til at svigte dyrene:

"Det kan nogen gange være lidt svært ikke at gå ud over rammerne for mine opgaver, fordi jeg har nogle etiske holdninger. Det har jeg også mistet kunder på. Jeg er kommet til at sige, at de ikke behandle deres dyr godt nok. (...) Jeg synes jo, at jeg nødig vil have andre ind i de besætninger, hvor jeg er rådgiver, som vurderer, at der er dårlig dyrevelfærd. Så vil jeg virkelig blive ked af det. Jeg synes, at jeg kan stå helt inde for de besætninger, som jeg har aftaler med. Jeg har en besætning lige nu, hvor han siger, at han er blevet uvenner med mig. Det var fordi, at der var så meget af dyrevelfærden, der ikke var i orden, så jeg blev ved med at presse ham. Og det blev for meget. Så det er nærmest en lettelse nu, at vi har ophørt samarbejdet". (Interview nr. 2).

"Nogen er nødt til at tage et ansvar for dyrene, men alle er så bange for, bliver man så smidt ud. Det er det, de praktiserende dyrlæger er så bange for. Det er at blive smidt på porten. Så får den [besætningen] en dyrlæge fra et andet firma, som har en masse dyrlæger, der er ligeglade.". (Interview nr. 4).

Nogle af dyrlægerne syntes, at der kan være både fordele og ulemper ved, at de og landmændene kender hinanden for godt, når de står i en rådgivningssituation om dyrevelfærd. Når man kender hinanden for godt, og dyrlægerne synes, at deres rådgivning ikke rigtig flytter landmanden, så kan der være en nyhedsværdi ved at lade en kollega tage over på et rådgivningsbesøg:

"Det kan godt være lidt farligt at kende hinanden for godt. Så landmændene ved mange gange godt, hvad jeg vil sige. Det har ikke den samme slagkraft, og det er måske også derfor, at man som dyrlæger skal være gode til at bytte besøg". (Interview nr. 7).

På den anden side når dyrlæge og landmænd kender hinanden godt, så mente flere af dyrlægerne, at der sker en naturlig kundeselektion, så de har aftaler tilbage med landmænd, som de har god kemi med, og som vil høre på det, de siger:

"De landmænd, som er mine kunder, det er jo dem, som gider at høre på, hvad jeg siger. Der sker jo en kundeselektion, idet dem, der ikke ønsker at høre det, jeg siger, de forsvinder et andet sted hen. Jeg har nok mødt nogle, som ikke vil finde sig i mig, men de er et andet sted nu. Derfor så er det jo sådan, at dem jeg kommer hos, de kan godt selv se det, så når der er noget galt med dyrevelfærden, så er det fordi, der er sket en fejl". (Interview nr. 7).

c) *Dyrlægernes dobbeltrolle*

Dyrlæger har en myndighedsforpligtelse ifølge Dyrevelfærdsloven, og dette kan især skabe et dilemma, når man står overfor en landmand, som også er ens kunde. Dyrlægerne i undersøgelsen beskriver ikke denne dobbeltrolle væsentlig, men den er berørt under punktet, der handler om at bruge truslen om kontrol til at motivere besætningsejerne. En dyrlæge nævnte, at så kan kontrollen bruges som et pejlemærke for om tingene er i orden eller ikke er i orden:

"Som praktiserende dyrlæge er de landmænd, jeg har aftaler med, jo mine kunder, men engang imellem må man som praktiserende dyrlæge også hoppe over i den rolle, at man faktisk også er en slags myndighedsperson. Det bliver lettere, jo mere erfaring man får. Og de fleste landmænd accepterer også, hvis man siger, at en ko skal skydes. Det er de med på og skyder koen. Andre gange så må jeg bruge kontrollen, som en løftestang. Hvor jeg siger, at hvis en ko står der, og der kommer kontrolbesøg i morgen, så går den ikke. Det er måske ikke helt fair, men det kan være svært, når det er ens kunde. Og jeg skriver det også i mine rapporter. Jeg får jo også kontrol". (Interview nr. 6).

Flere af dyrlægerne i undersøgelsen beskrev situationer, som indikerede, at de må gå på kompromis med deres egne værdier til dyrevelfærd, måske fordi landmændene ikke har den en tilsvarende opfattelse af dyrevelfærd, eller produktionsforholdene ikke har de fornødne rammer, men mange gange også fordi, der er nogle økonomiske begrænsninger i at kunne rette op på tingene:

"Dyrevelfærd er ikke noget, der står højt på dagsordenen hos de dyrlæger, der kører i svinebesætninger. Det er med de sundhedsorienterede briller på, og det er med den indgangsvinkel til det. Og det er også derfor, jeg siger, at det [sundhed og produktion] har noget med dyrevelfærd at gøre i høj grad. Men det er jo igen, at når vi kommer ned i det der med, om dyrene ikke er frygtsomme overfor mennesker og artsfæller i øvrigt og frihed fra frygt og lidelse. Der er vi jo nede i nogle meget bløde parametre, som er rigtig svære målbart, og som jeg nok må erkende, at det er ikke noget, som jeg arbejder meget med, når jeg diskuterer dyrevelfærd. Det ville nok være noget, som man diskuterede mere, hvis det var en som arbejdede med en hund eller en hest". (Interview nr. 5).

"Man går i de moderne produktionssystemer på kompromis med at give dyrene plads og adgang til naturlige faciliteter. Det bliver svært at opnå fuldstændig naturlighed. Jeg tror, at rigtig mange dyrlæger ser på produktionen. Nogle dyrlæger kan ikke forstå, at køer skal på

græs. Fordi man kan ikke fodre dem godt nok sidst på sæsonen, og det giver tab i mælkeproduktionen. Der synes jeg, at vi er kommet til at fjerne os for langt fra, hvad der er naturligt for dyrene". (Interview nr. 6).

En af dyrlægerne syntes også, at hun mangler færdighederne til at kunne at tage alle dyrevelfærdsopfattelserne med i sin rådgivning om dyrevelfærd. Hun fortalte om, at hun ofte møder argumenter med udspring dyrevelfærdssynet om god sundhed og produktion, og hun har vanskeligt ved at imødekomme dem med de øvrige dyrevelfærdssyn, som omhandler dyrenes følelser og naturlig adfærd:

"Jeg ser på dyrevelfærden hos det enkelte dyr. Om det kan ske at komme til skade. Så er velfærden rigtig dårlig i min optik. Jeg tror, at jeg og andre dyrlæger godt kunne blive bedre til at vurdere velfærden hos dyregrupper som helhed. At man tager alle dyrevelfærdsopfattelserne med i vurderingerne. Jeg kan jo godt opleve, hvis jeg har sagt at en ko skal slagtes, at landmanden argumenterer imod, fordi hun giver 38 liter mælk. Og så kan man ikke forstå, at hun godt kan have det dårligt alligevel. Det mener jeg jo godt, hun kan, men jeg kommer nok til kort på det formidlingsmæssige lige der ved argumenterne omkring produktionstal. Og at kunne forklare, hvordan man kan se, at dyret har ondt. Jeg forsøger at forklare, hvad det er, jeg ser, at ørene hænger og øjnene ser forkerte ud. Der er bare nogle landmænd, som simpelthen ikke kan se det. Og andre kan se det altid. Det er der stor forskel på". (Interview nr. 2).

Diskussion

Dette projekt er den første videnskabelige undersøgelse omhandlende danske dyrlægers erfaring med rådgivning om dyrevelfærd og den målrettede dyrevelfærdsindsats (MVI).

Undersøgelsen viser, at dyrlægerne som en naturlig del af deres rådgivning har en væsentlig prioritering af dyrevelfærd, og som udgangspunkt mener de, at det giver god mening med fokus på dyrevelfærd i deres rådgivning. Samtidig vil de dog helst undgå unødige administrative byrder som følge af lovgivningen, da de allerede synes, at der er mange opgaver tilknyttet ordningen med SRA, hvilket kan fjerne fokus fra dyrevelfærden.

En undersøgelse af audit ved kontrol af dyrevelfærd foretaget af Escobar and Demeritt (2017) viser, at landmænd ofte opfatter registreringer af eksempelvis dødelighed og medicinforbrug, som værende meningsløse og tager fokus fra pasningen af dyrene. Dyrlægerne i undersøgelsen kan godt se mening med ideen om, at de sammen med besætningsejerne skal lave handlingsplaner for velfærdsindsatserne, men samtidig er de skeptiske overfor, at skriftligheden er for omfattende og ikke målrettet landmændene. De kan ikke se mening med, at de skal indberette MVI til VetReg.

Dyrlægerne i denne undersøgelse har især fokus på, at indberetninger og papirarbejdet skal have en mening og skal være målrettet. Flere af dyrlægerne i undersøgelsen mener, at de kan hente gode informationer i relevante data-udtræk med eksempelvis dødelighed og produktionsparametre. Og de mener, at de opnår en bedre systematik og får bedre overblik ved at følge protokoller til deres velfærdsvurderinger og ved at skrive notater i forbindelse med rådgivningsbesøgene. Dette er sammenligneligt med undersøgelsen af Escobar and Demeritt (2017), hvor kontrollører i modsætning til landmændene mener, at landmændenes registreringer giver dem gode forudsætninger for at kunne monitorere i eksempelvis forhold med betydning for besætningens velfærd. Dyrlægerne i undersøgelsen beskriver samtidig, at der er mange opgaver tilknyttet SRA og at dette øger arbejdspresset, hvilket kan sammenlignes med en undersøgelse af Anneberg, Vaarst, and Sorensen (2012) om, hvordan nogle landmænd opfatter velfærdskontrol som en overflod af regler, der tager fokus væk fra dyrene.

Dyrlægerne mener, at hos nogle besætningsejere er incitamentet til at indgå SRA med tilvalgsmodul den lempeligere adgang til at kunne behandle syge dyr i besætningerne med medicin. Med den indgangsvinkel kan det være vanskeligt at finde besætningsejerens motivation til at modtage rådgivning om dyrevelfærd, og især imødekomme lovkravene om at skulle indgå i et samarbejde om MVI og handlingsplaner for indsatserne.

I en undersøgelse af Anneberg og Sørensen (2020) om hvad der motiverer landmænd til forbedringer af dyrevelfærden, blev dyrlæger ikke fremhævet som betydningsfulde for at understøtte forandringer for velfærden. Dyrlægerne i undersøgelsen beskriver flere af deres indgangsvinkler til at motivere besætningsejerne. En indgangsvinkel er forventningsafstemninger med landmændene for at klarlægge, hvad de gerne vil flytte i deres besætning, og hvor de ser eventuelle problemer. Ved brugen af denne indgangsvinkel er det dyrlægernes erfaring, at besætningsejerne bliver mere motiverede for at handle på de aftalte indsatser til forbedring af velfærden.

Dette stemmer overens med Miller and Rollnick (2014), der beskriver, at villighed og parathed er byggestenen for forandring. For at kunne rådgive skal man forstå personen, der skal rådgives ud fra dennes perspektiv. Lam et al. (2011) støtter op ved at beskrive i en undersøgelse om forbedring af yversundhed, at dyrlægen er den ideelle kilde til at rådgive og motivere. Dyrlægens kommunikation med landmanden skal tage udgangspunkt i en pro-aktiv tilgangsform, hvor dyrlægen spørger ind til landmandens målsætninger samt ønsker. På den måde afvejer dyrlægen, hvordan landmanden bedst muligt kan motiveres. I en undersøgelse af Derks et al. (2013) beskrives vigtigheden af, at dyrlæger ved deres rådgivning får formuleret og kommunikeret klare målsætninger, eftersom landmændene ikke altid selv er bevidste om deres mål. Som en af dyrlægerne i denne undersøgelse også udtrykte det, var det også væsentligt for hendes egen motivation, at landmændene flytter sig i den rigtig retning: "Uanset om det foregår i lyntog eller med bumletog".

I undersøgelsen fremhæver dyrlægerne, at driftslederne og medarbejderne har væsentlig indflydelse på velfærden i flere besætninger, hvor besætningsejerne ikke altid befinder sig i stalden og ikke har den direkte kontakt til dyrene. Som det også fremhæves i en videnskabelig rapport af Anneberg et al. (2016), er det vigtigt, at landbrugsuddannelsen favner dyrevelfærd på en professionel måde. Dyrlægerne i undersøgelsen fortæller om, at der også er medarbejdere i besætningen, som ikke har en landbrugsfaglig baggrund og måske heller ikke er dansktalende, og dyrlægerne synes, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis indsatsen om rådgivning om dyrevelfærd bliver målrettet ikke bare den enkelte besætning og landmand, men også medarbejderne.

En anden motivationsfaktor, som fylder en del i dyrlægernes verden, er besætningsejernes økonomi. Sumner et al. (2018) har i et review beskrevet, at dyrlæger ofte overestimerer landmænds prioritering af økonomi i forhold til deres motivation for at skabe velfærdsforbedrende tiltag, og Anneberg og Sørensen (2020) beskriver, at det ikke er en betingelse for alle, at der er en økonomisk gevinst ved at gøre forbedrende tiltag. Dyrlægerne i undersøgelsen beskriver, at i de besætninger, hvor besætningsejeren kan se, at der er en økonomisk belønning ved at skabe forbedringer i dyrevelfærden, vil økonomien kunne bruges som en løftestang. En besætningsejer kan eksempelvis se, at hans dyr performer bedst, hvis de har mere plads.

I undersøgelsen af Anneberg og Sørensen (2020) var det kendetegnende for deltagerne, at det var landmænd, som gerne ville gå foran og tilegne sig ny viden. De lagde vægt på en afgørende forudsætning for at være "first movers" i forhold til dyrevelfærd, at de ikke på forhånd var belastet af en tung økonomi. Dette vil nok ikke vil være kendetegnende for de landmænd, som dyrlægerne i denne undersøgelse refererer til som "landmænd med dårlig økonomi", hvor økonomien spænder ben for velfærds-forbedringer. Det kan eksempelvis være fordi, bankerne har sat en dagsorden for økonomien, og der ikke er penge til at indkøbe nye madrasser til ungdyrene. Eller at højdrægtige dyr bliver flyttet imellem besætninger, fordi der ikke er råd til at bygge et nyt staldafsnit, hvor de øvrige dyr er opstaldet. Så kan velfærdsloftet i en besætning være ude af hænderne på såvel dyrlægen, som besætningsejeren, og det kan være vanskeligt for begge parter at finde motivationen. Andrade and Anneberg

(2014) beskriver i en undersøgelse, at landmænd under eksempelvis økonomisk pres kan have tendens til at opgive at leve op til lovkrav om dyrevelfærdsforbedringer.

Det er væsentlig at nævne, at dyrlægerne roser Fødevarestyrelsens velfærds-kampagner, og de begrundede dette med, at de kan anvende kampagnerne som klare og afgrænsede pejlemærker og mål for dyrevelfærd, der også kan anvendes som en løftestang, når det ellers er vanskeligt at motivere en besætningsejer. Dyrlægerne kan anvende Fødevarestyrelsens kontrol som en trussel, og kan på den måde undgå at komme i konfrontation med en besætningsejer og dermed risikere at blive opsagt. Og der kan drages en parallel til en finsk undersøgelse af Väarikkälä et al. (2020) om embedsdyrlægers arbejdspress i forbindelse med velfærdskontrol, hvor det beskrives, at det er lettere for dyrlægerne at håndtere konflikter omkring dyrevelfærd, hvis man kan kanalisere ansvaret over på en organisation/myndighed eller have en kollega med fremfor at stå alene med en vanskelig situation med en landmand.

En dyrlæge med dansk autorisation er ifølge lov om dyrlæger (Fødevareministeriet 2020a) under udøvelsen af sin gerning forpligtet til at vise omhu og samvittighedsfuldhed og har også ifølge Dyrevelfærdsloven (Fødevareministeriet 2020b) nogle særlige forpligtigelser, der vedrører uforsvarlige forhold, samt syge- og tilskadekomne dyr. Dette er i god overensstemmelse med, at dyrlægerne finder det vanskeligt at finde systematik omkring på den ene side deres ansvarsfølelse og på den anden side den praktik, der skal opfylde lovkravet om, at rådgivningen om dyrevelfærd og MVI skal foregå 2 gange årligt. Desuden beskrives i det europæiske kodeks for dyrlæger (FVE 2009), at dyrlæger altid skal være opmærksomme på det etiske forhold, at dyr er følelsesvæsner, og at dyrlæger har et særligt veterinært ansvar for dyrs sundhed og velfærd.

I undersøgelsen beskriver alle de interviewede dyrlæger, at de ved alle deres rådgivningsbesøg i besætningerne beskæftiger sig med dyrevelfærd, og dyrlægerne finder det vanskeligt og u hensigtsmæssigt, at adskille "almindelige" rådgivningsbesøg og rådgivningsbesøg med dyrevelfærd og MVI, fordi indholdet af besøgene alligevel falder ud med et enslydende indhold. Når der eksempelvis opstår velfærdsproblemer i en besætning, eller der sker andre ændringer med betydning for velfærden, så anser dyrlægerne det som deres ansvar at reagere og på bedste vis sammen med landmanden aftale, hvordan der skal handles.

Man kan stille spørgsmålstejn ved en aftale med færre besøg med rådgivning om dyrevelfærd og MVI er en styrkelse af dyrevelfærdsindsatsen, som det blev beskrevet ved vedtagelse af Veterinærforslag 2 (Ministeriet for Landbrug 2012; Fødevareministeriet. 2015). De fleste af dyrlægerne synes, at det giver god mening, at de skal vurdere velfærden ved observation af dyrene. De mener, at det er en bedre løsning end den tidligere ordning med egenkontrol, hvor de skulle auditere egenkontrolprogrammet, som var baseret på miljø- og managementbaserede parametre, og hvor der lå en generel standard for alle besætninger. Flere lægger vægt på, at deres fokus på registreringer af direkte observationer af dyrene godt kan give et positivt udbytte på flere andre parametre. Til eksempel nævnte en dyrlæge, at fokus på tilsmudsede dyr også kan være et benefit for yversundheden i besætningen. Undersøgelser (Stygar et al., 2020; Raasch et al., 2020) viser, at der i svineproduktion ses sammenhæng imellem en effektiv reduktion af antibiotikaforbruget og en høj smittebeskyttelse samt velfærdsstandard, hvilket viser, at dyrlægerne i en vis grad har ret.

Samtidig synes flere af dyrlægerne, at det er vanskeligt, at skulle vurdere velfærd på besætningsniveau på baggrund af dyrebaserede velfærdsparametre. Roe et al. (2011) beskriver, at primære dyrebaserede velfærdsparametre ofte får skyld for at være mere subjektive og derfor behæftet med usikkerhed, mens miljøbaserede velfærdsparametre udover at være mere operationelle også fremstår som værende mere "objektive". Dyrlægerne mener, at den tidligere ordning med egenkontrol og netop miljøbaserede velfærdsparametre ikke gav forbedringer af dyrevelfærden. Samtidig udtrykker dyrlægerne en ambivalens omkring velfærdsparametrene, fordi de fleste af dyrlægerne opfatter de dyrebaserede velfærdsparametre, som

mindre objektive end miljøbaserede velfærdsparametre og dermed vanskeligere at forholde sig til ikke mindst for landmændene. Det kan også være et problem ved målinger af nogle dyrebaserede velfærdsparametre, at dyrlægenes vurderinger ofte bliver på baggrund af øjebliksbilleder i kraft af, at de kommer i besætningerne i en begrænset tidsperiode. Dette løser nogle af dyrlægerne ved at vise landmændene, hvordan de skal foretage observationer, som de sammen senere kan anvende i vurderingen af velfærden.

Undersøgelsen viser, at dyrlægerne er bevidste om, at de bør være systematiske, hvis de skal vurdere velfærden i besætningerne, men der er en væsentlig forskellighed i, hvor konsekvente de er ved deres velfærdsvurderinger i praksis. Nogle foretager velfærdsmålingerne uafhængigt af øvrige opgaver knyttet til SRA, mens andre vælger at foretage velfærdsvurderinger samtidig med den øvrige besætningsgennemgang. Kvægdyrlægenes enkeltdyrsundersøgelser og de hyppige statusbesøg giver dem en god mulighed for at få indtryk af dyrevelfærden i besætningerne, og da de samtidig har kontakt med besætningsejere eller medarbejderne ved samme lejlighed, drøfter de ofte også øvrige eventuelle velfærdsproblemer. Dette synspunkt bakkes op i den evaluering af NySRA (Fødevarestyrelsen 2008), der blev foretaget af Fødevarestyrelsen i et samarbejde med Dansk Kvæg og Den Danske Dyrlægeforening (DDD), hvoraf det fremgår, at parterne var enige om, at NySRA var med til at sikre blandt andet optimal dyrevelfærd og et positivt økonomisk afkast i besætningen. I evalueringen foreslog DDD flere dyrebaserede velfærdsparametre, der kunne anvendes til måling af velfærden i kvægbesætninger. Flere af dyrlægerne i undersøgelsen har forsat flere af enkeltdyrsundersøgelserne, selvom kravet til disse er bortfaldet. Dyrlægerne begrunder dette med, at landmændene er blevet glade for den model for overvågning af dyrene med henblik på at kunne anvende forebyggende korrigerende tiltag. Svinedyrlægerne har ikke oplevet, at være omkring en lignende lovpakke med krav om enkeltdyrsvurderinger i forbindelse med SRA, og de beskriver i undersøgelsen ikke de samme erfaringer med systematisk indsamling og registrering af dyrebaserede parametre til anvendelse i rådgivningsøjemed.

Ordningen med sundhedsrådgivning er lavet som et obligatorisk set-up i større kvæg- og svinebesætninger. I undersøgelsen er dyrlægerne inde på, at de må balancere imellem at være rådgiver for landmændene, hvor de bliver betalt for deres veterinærfaglige ydelse (økonomiske, smitteforebyggende) og samtidigt har en myndighedsforpligtelsesamt etisk ansvar og forpligtelse i forhold til dyrene. Arkow (1998) har beskrevet dette som dyrlægens dualisme ved at skulle tilgodeses patienterne (dyrene) og samtidig skulle varetage sin klients økonomiske interesser. Arkow mener, at dyrlægeprofessionen ikke har gjort op, om dyrlægenes primære ansvar ligger hos dyrene eller hos klienterne.

En af dyrlægerne i undersøgelsen beskriver, at hun frygter at komme til at hænge landmændene ud i offentligheden, når hun indberetter MVI til VetReg, og undersøgelsen viser, at dyrlægerne i rådgivningsrollen ser vigtigheden af at imødekomme besætningsejerne med ærlighed, tillid og fortrolighed, fordi det betyder meget for ægtheden i drøftelser om velfærd, som i sidste ende kan komme dyrene til gode. Lam et al. (2011) beskriver som tidligere nævnt, at det er vigtigt for kommunikationen, at dyrlægen spørger ind til landmandens målsætninger samt ønsker. På den måde afvejer dyrlægen, hvordan landmanden bedst muligt kan motiveres.

Dyrlægerne beskriver flere dilemmaer, som de møder ved deres rådgivning af landmænd om dyrevelfærd og MVI. Et af dem tager udgangspunkt i forståelsen af dyrevelfærd. Dyrevelfærdssynet afspejles i litteraturen, hvor (Fraser 2009) opdeler opfattelser af dyrevelfærd i tre overordnede synspunkter, som hver vægter forskellige aspekter af dyrenes velfærd: 1) Dyrets sundhed og biologisk funktion, 2) dyrets affektive tilstand og 3) dyrets mulighed for at leve et naturligt liv.

Fraser (2008) har beskrevet, at dyrlæger og landmænd med rimelig sikkerhed primært lægger vægt på, at dyrene er fri for sygdom og skader, at de får opfyldt deres fysiologiske behov for foder og vand samt, at de er opstaldet under gode forhold. Alt sammen punkter, som har ophæng i det velfærdssyn, som omhandler sundhed og

biologisk funktion. Hos nogle af dyrlægerne i undersøgelsen betyder det meget, at dyrene er rolige og tillidsfulde, hvilket afspejler velfærdsparametre som frihed fra frygt og lidelse (Council 1979). Samtidig betragter andre af dyrlægerne også frihed fra frygt, som en mere "blød" velfærdsparameter, som de ikke kan arbejde med. Som en af svinedyrlægerne i undersøgelsen udtrykker det: "(...)så er det ikke et issue for dyrlæger i svineproduktionsbesætninger" og det udtrykkes også i en anden dyrlæges mening om, at man i de moderne i produktionssystemer har fjernet sig for langt fra, hvad der er naturligt for dyrene.

Selvom dyrlægerne i undersøgelsen udtrykker, at de ved deres vurderinger af dyrevelfærd tager udgangspunkt i det velfærdssyn, der omhandler sundhed og biologisk funktion, så oplever de også, at de må gå på kompromis med andre værdier til dyrevelfærd. De synes eksempelvis, at de er nødt til at være varsomme med at tage en problematik op, der omhandler andre velfærdssyn. Dyrlægerne synes, at de er uvante med at kommunikere med landmændene om de velfærdssyn, der handler om dyrenes følelser eller naturlige behov (Fraser 2009). Derfor kan et egentlig velmenende budskab blive sløret af, at det i stedet opfattes af landmanden, som en personlig kritik af en måde som landmændene eller medarbejderne behandler dyrene på.

Kommunikationen med landmanden om velfærd kan også være vanskelig, hvis der måske er tale om en stald, der er nybygget og opfylder lovkravene, men hvor der alligevel er velfærdsproblemer hos dyrene. En af dyrlægerne i undersøgelsen brugte en vending om: "At virkeligheden har overhalet lovkravene indenom", hvilket skal forstås på den måde, at selvom nye stalde bliver bygget til at opfylde lovkravene, så oplever dyrlægerne og landmændene alligevel, at der kan opstå nye kritiske velfærdsdilemmaer. Siegford et al. (2005) beskriver i en artikel, der omhandler dyrlægers uddannelse i velfærdsvurderinger, at dyrlæger er nøglepersoner i rollen til at kunne foretage kvalificerede velfærdsvurderinger og udbrede kendskab til dyrevelfærd hos eksempelvis landmændene, og Arkow (1998) beskriver, at der i det omgivende samfund er en forventning til, at dyrlæger har de fornødne kvalifikationer til at kunne foretage kvalificerede velfærdsvurderinger i besætninger med produktionsdyr. Dette kan ses i kontrast til, at dyrlægerne i undersøgelsen udtrykker, at de ønsker sig bedre færdigheder og retningslinjer til at kunne kommunikere med landmændene ud fra andre dyrevelfærdssyn end det syn, som læner sig op ad sundhed og produktion.

Konklusion

Undersøgelsens interview med 9 praktiserende dyrlæger gav anledning til følgende hovedkonklusioner.

- Flere af dyrlægerne finder ikke, at dyrebaserede velfærdsparametrene er særligt objektive, og de synes, dyrevelfærd er svært at kvantificere. Det er vanskeligt for dyrlægerne at gennemskue myndighedernes forventninger til dem, og de synes, at de mangler værktøjer og kompetencer til at kunne vurdere og kommunikere om dyrevelfærd ud fra andre dyrevelfærdssyn end det, der tager udgangspunkt i sundhed og produktion.
- Selvom flere af dyrlægerne synes, at de dyrebaserede velfærdsparametre kan være vanskelige at arbejde med, så synes de alligevel, at MVI fungerer bedre ved vurdering af velfærden i besætningerne end tidligere ved auditeringen af egenkontrollen. Dyrlægerne begrundede dette med, at velfærds-temaerne kan tilpasses den enkelte besætning, og der kan være en yderligere positiv benefit af velfærdsobservationerne.
- Dyrlægerne mener, at hensigten med at koble rådgivning om dyrevelfærd sammen med SRA giver god mening, men de er alligevel usikre på, om de ville have løst opgaven med rådgivning om dyrevelfærd meget anderledes, hvis det ikke var tilfældet. De tillægger delvist holdningsændringer i samfundet en betydning for,

hvordan de arbejder med rådgivning om dyrevelfærd, men afviser ikke, at lovkravenes fokus også kan have haft betydning.

- Undersøgelsens baggrundsanalyse af VetReg viser, at der i 2019 ikke var foretaget indberetninger af indsatsområder til VetReg i 66,8 % af kvægbesætningerne med SRA og i 39,1 % af svinebesætningerne med SRA. I 3,7 % af kvægbesætningerne med SRA og i 11,2 % af svinebesætningerne med SRA var der registreret, at der ikke var defineret indsatsområder. Dette vurderes som en stor andel af besætninger, hvor lovkravet til indberetningerne ikke er fulgt. Dette forhold afspejles også ved dyrlægenes holdning til indberetningerne af MVI i VetReg vist i denne undersøgelse. Eftersom de skal notere indsatsområderne i handlingsplanerne samt beskrive opfølgning og status, finder de indberetningerne af indsatsområder til VetReg formålsløse. Der kan ydermere ikke foretages korrektioner og ske opdatering af allerede registrerede indsatsområderne i systemet.
- Dyrlægerne mener, at kravene til de skriftlige handlingsplaner er rigide og ikke fungerer i praksis. De vil gerne i stedet kunne prioritere den direkte rådgivning ude i besætningerne og tilpasse handlingsplanerne med et mere praktisk islæt, samt målrettet landmændene og medarbejderne.
- Dyrlægerne er bevidste om at anvende kommunikationsredskaber i rådgivningen om dyrevelfærd og de vægter et fortroligt forhold med landmændene højt, men de oplever alligevel forhindringer for at kunne formulere hensigtsmæssige målsætninger sammen med landmændene. Økonomi er eksempelvis en faktor, som spiller ind på dyrlægenes syn på, om besætningsejerne er motiverede til et samarbejde med dem om at styrke velfærden hos dyrene i besætningerne.
- Dyrlægerne i undersøgelsen giver udtryk for at føle stor ansvarlighed for dyrenes velfærd og de engagerer sig i rådgivningsopgaven. Dyrlægerne er bevidste om og til tider frustrerede over de dilemmaer, der kan opstå ved at være i ansættelsesforhold hos landmændene med ønske om dialog i forhold til rådgivning samtidig med, at de skal repræsentere dyrene og have en myndighedsforpligtigelse.
- Dyrlægerne tager et stort ejerskab til opgaven med den målrettede dyrevelfærdsindsats og kommer derved muligvis til at glemme, at lovkravene om MVI forudsætter, at besætningsejeren samarbejder og har ansvar for at løfte opgaven med MVI.

Perspektivering

Det ville være hensigtsmæssigt, at der fremadrettet oprettes og tilbydes kurser for praktiserende dyrlæger og for landmænd og medarbejdere i at anvende velfærdsparametre til vurderingen af dyrevelfærd i rådgivningen om dyrevelfærd og MVI. Siegford et. al (2005) har i en artikel beskrevet, hvordan et universitet har udviklet et interaktivt kursus for dyrlæger i at foretage velfærdsmålinger, og dette kunne måske bruges som inspiration til udvikling af lignende kurser i Danmark; måske i et samarbejde imellem universiteter, myndigheder, dyrlægeforeningen og landbrugets brancheorganisationer.

Det bør overvejes, om der ikke kan ændres på kravene til indhold af de skriftlige handlingsplaner, så de ved behov kan forløbe samtidig med den øvrige rådgivning i besætningerne og i højere grad kan målrettes landmændene og medarbejderne i besætningerne. Kravet til indberetninger af indsatsområderne kunne, hvis det ikke skal bortfalde, udvikles til en mulighed for, at landmændene kan gøre "reklame" for positive tiltag i deres besætninger. Fritekstmulighederne i VetReg skaber uanede muligheder for at fortælle om de positive tiltag, der arbejdes med i

besætningerne. I bilag 1, der indeholder eksempler på fritekster kan hentes inspiration til tekster, som eksempelvis: "Godt foder holder dyrlægen væk og grise i live". I undersøgelsen af Anneberg og Sørensen (2020) beskrives det at være "firstmover-landmand" i forhold til dyrevelfærdsforbedringer som en afgørende drivkraft til motivation for forandring. Synlighed og åbenhed er beskrevet også som en stærk motivationsfaktor. Denne viden kunne udnyttes af de praktiserende dyrlæger i forhold til at kunne udnævne nogle af deres besætninger som egnede "firstmovers" i dyrevelfærd, og derefter anvende deres erfaringer som et slags idékatalog for andre landmænd. En af dyrlægerne i denne undersøgelse beskrev, hvordan hun allerede anvendte idé-kataloger for at kunne overdrage erfaringer fra en besætning til en anden.

Det kunne muligvis være hensigtsmæssigt med erfaringsudveksling imellem de to faggrupper indenfor kvæg og svin i forhold til fremgangsmåde og prioriteringer af velfærdsmålingerne. Undersøgelsen viser, at det er forskelligt, hvordan dyrlægerne udfører velfærdsmålingerne i besætningerne. Nogle af kvægdyrlægerne laver konsekvent målingerne 2 gange årligt og prioriterer udelukkende tiden til velfærd. Kvægdyrlægerne i denne undersøgelse har erfaringerne med fra NySRA om, at en del af enkeltdyrsundersøgelser er fortsat, fordi dyrlæger og landmænd har set en fordel af dem.

For at få flere involverede parter syn på rådgivning om dyrevelfærd og MVI ville det være hensigtsmæssigt, om der blev lavet en lignende undersøgelse med landmændenes erfaringer og holdninger til ordningen. Ligeledes kunne man lave en undersøgelse af de kontrollører, der arbejder med kontrol af dyrlæger og besætninger. Baggrundsanalysen af VetReg viser, at VetReg ikke kan anvendes af myndighederne til at danne sig et overblik over temaer for de indberettede indsatsområder. Det kunne være hensigtsmæssigt i en undersøgelse at klarlægge, hvilket formål myndighederne har med indberetningerne og på hvilken måde, der følges op på de manglende indberetninger af indsatsområder i VetReg.

Referencer

- Andrade, S. B., and I. Anneberg. 2014. 'Farmers Under Pressure. Analysis of the Social Conditions of Cases of Animal Neglect', *Journal of Agricultural & Environmental Ethics*, 27: 103-26.
- Anneberg, I., M. Vaarst, and J. T. Sorensen. 2012. 'The experience of animal welfare inspections as perceived by Danish livestock farmers: A qualitative research approach', *Livestock Science*, 147: 49-58.
- Anneberg, I.; Sandøe, P.; Lassen, J. . 2016. "Kommunikation om dyrevelfærd-En undersøgelse af dyrevelfærdsrolle på landbrugsuddannelsen." In *DCA-rapport*.
- Anneberg, I.; Sørensen, J. T. 2020. "Holdninger og motivation til forandring som kan lede til bedre dyrevelfærd." In *DCA-rapport nr. 166*. DCA-Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug.
- Arkow, P. 1998. 'Application of ethics to animal welfare', *Applied Animal Behaviour Science*, 59: 193–200.
- Council, Farm Animal Welfare. 1979. "The Five Freedoms." In.
- Derks, M., B. van Woudenberg, M. Boender, W. Kremer, T. van Werven, and H. Hogeveen. 2013. 'Veterinarian awareness of farmer goals and attitudes to herd health management in The Netherlands', *Veterinary Journal*, 198: 224-28.
- Escobar, M. P.; Demeritt; D. 2017. 'Paperwork and the decoupling of audit and animal welfare: The challenges of materiality for better regulation', *Environment and Planning C: Politics and Space*, 35 (1): 169–90.
- Fraser, D. 2008. 'The role of the veterinarian in animal welfare. Animal welfare: too much or too little? The 21st Symposium of the Nordic Committee for Veterinary Scientific Cooperation (NKVet) - Verlose, Denmark. 24-25 September 2007 - Abstracts', *Acta Veterinaria Scandinavica*, 50.
- . 2009. 'Assessing Animal Welfare: Different Philosophies, Different Scientific Approaches', *Zoo Biology*, 28: 507-18.
- Fødevarerministeriet, Miljø- og. 2006. "Bekendtgørelse nr. 1045 af 20/10/2006 om Ny Sundhedsrådgivning i kvægbesætninger (Historisk)." In.
- . 2010a. "Bekendtgørelse nr. 763 af 24/06/2010 om egenkontrol med dyrevelfærd (Historisk)." In.
- . 2010b. "Bekendtgørelse nr. 786 af 25/06/2010 om sundhedsrådgivningsaftaler for kvægbesætninger (Historisk)." In.
- . 2010c. "Bekendtgørelse nr. 787 af 25/06/2010 om sundhedsrådgivningsaftaler for svinebesætninger (Historisk)." In.
- . 2018. "Bekendtgørelse nr. 1649 af 18/12-2018 om sundhedsrådgivningsaftaler for kvægbesætninger." In. Retsinformation.
- . 2019a. "Bekendtgørelse nr 1243 af 26/11/2019 om sundhedsrådgivningsaftaler for svinebesætninger." In. Retsinformation.
- . 2019b. "Bekendtgørelse nr. 1227 af 19/11/2019 om dyrlægers anvendelse, udlevering og ordinerings af lægemidler til dyr." In. Retsinformation.
- . 2020a. "Bekendtgørelse af lov om dyrlæger." In *LBK nr 40 af 15/01/2020*. Retsinformation.
- . 2020b. 'Lov om Dyrevelfærd (Dyrevelfærdsloven) nr 133 af 25/02/2020'. www.retsinfo.dk.
- Fødevarerministeriet., Fødevarestyrelsen. Miljø- og. 2015. "Evaluering af Veterinærforlig II." In, edited by Fødevarestyrelsen. Miljø- og Fødevarerministeriet.
- Fødevarestyrelsen. 2008. "Fødevarestyrelsen i samarbejde med Dansk Kvæg og Den Danske Dyrlægeforening. Evaluering af ordningen om Ny Sundhedsrådgivning i Kvægbesætninger. Bilag 1: Dansk Kvægs og Den Danske Dyrlægeforenings forventninger til Ny Sundhedsrådgivning." In.
- . 2019a. "Vejledning om sundhedsrådgivningsaftaler for kvægbesætninger." In.
- . 2019b. "Vejledning om sundhedsrådgivningsaftaler for svinebesætninger." In.
- Kvale, S. , and Sv. Brinkmann. 2015. *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (Hans Reitzels Forlag).

- Lam, T. J. G. M.; Jansen, J; van den Borne, B. H. P.; Renes, R. J.; Hogeveen, H. 2011. 'What veterinarians need to know about communication to optimise their role as advisors on udder health in dairy herds', *New Zealand Veterinary Journal*, 59(1): 8-15.
- Malterud, K. . 2003. *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*.
- Ministeriet for Landbrug, Fødevarer og Fiskeri; Departementet. 2012. "Forlig om veterinærområdet." In.
- Roe, E.; Buller, H.; Bull, J. 2011. 'The performance of farm animal assessment', *Animal Welfare*, 20: 69-78.
- Rollnick, S.; Miller, W. R. 2014. *Motivationssamtalen, Kap 1-4*.
- Raasch, et. al. 2020. 'Effectiveness of alternative measures to reduce antimicrobial usage in pig production in four European countries', *Porcine Health Management*.
- Siegford, J.; Bernado, T. M.; Malinowski, R. P.; Laughlin, K.; Zanello, A. J. 2005. 'Intergrating animal welfare into veterinary education: Using an online, interactive course', *Journal of Veterinary Medical Education*.
- Stygar, A.H.; Chantziaras, I.; Toppari, I.; Maes, D. and Niemi, J.K. 2020. 'High biosecurity and welfare standards in fattening pig farms are associated with reduced antimicrobial use', *Animal*: 1-9.
- Sumner, C. L., M. A. G. Von Keyserlingk, and D. M. Weary. 2018. 'Perspectives of farmers and veterinarians concerning dairy cattle welfare', *Animal Frontiers*, 8: 8-13.
- Väärikkälä, S. ; Hänninen, L. ; Nevas, M. 2020. 'Veterinarians Experience Animal Welfare Control Work as Stressful', *Frontiers in Veterinary Science*.

Bilag

Bilag nr. 1 Formuleringer af fritekst ved indberetning i VetReg og fortolket i baggrundsanalysen som indberetning af "ingen definition af indsatsområde".

Undersøgelsen har ikke givet anledning til indsatsområder
Velfærdsundersøgelsen har ikke givet anledning til indsatsområde
Velfærdsundersøgelsen har ikke givet anledning til indsatsområder.
2018-04-18: Undersøgelsen har ikke givet anledning til indsatsområder
Aftalt ingen indsatsområder pt., pga. mangel på "opgaver". Det er velfungerende.
alt ok
Der er ikke defineret indsatsområder
Der er ingen indsatsområder pt
Der er pt. ingen indsatsområder
det vurderes at der ikke er behov for et indsatsområde.
Dyrevelfærden er god og der er ikke behov for indsatsområder.
Dyrevelfærden er rigtig god og der er ikke behov for indsatsområder.
Fasthold fokus på godt brug af sygesti
fasthold nuværende aflivningspolitik
Fasthold nuværende høje indsats rent overvågningsmæssigt
Fasthold rettidig aflivning i sygesti
FAstholde den gode sundhed.
Fastholde god dyrevelfærd
Fastholde god sund produktion med god dyrevelfærd
fastholde gode resultater med lav dødelighed
fastholde gode resultater med lav dødelighed. stort set ikke flokbehandling af klimagrise
Fastholde gode resultater med lav dødelighed. der holdes høj hygiejne med brug af mange blå fodsutter
Fastholde indsats for sundhedstilstand i klimastald
fastholde lav dødelighed. har nærmet sig landsgennemsnit til stor frustration
fastholde lav omløberprocent med vaccination og få færre døde ved aftenrunde x 2
Fastholde nuværende velfærdsniveau
Fin dyrevelfærd i besætningen. Der er pt ingen aktuelle indsatsområder.
Fin dyrevelfærd i besætningen. Der er pt. ingen aktuelle indsatsområder
Fin dyrevelfærd i besætningen. Spaltebokse laves om til sengebåse.
Fortsat opretholdelse af den gode dyrevelfærd
fortst gode resultater med få døde
Fortsæt god veldrevet produktion
fortsætte flotte resultater med ny mand
god fravæning
god klovsundhed
God sundhed og god velfærd
God velfærd - alt ok
god velfærd med få døde
godt foder holder dyrlægen væk og grise i live
ikke behov
Ingen
Ingen d.d.
Ingen da besætningen er under afvikling, og nu er der kun ungdyr tilbage
Ingen der er meget få velfærdsproblemer

Ingen det går godt
Ingen handlingsplan
Ingen handlingsplan - fin besætning
Ingen handlingsplan alt ok
Ingen handlingsplaner
ingen indsat områder. der henvises til stauts rapport
ingen indsats nødvendig.
Ingen indsatsområde
Ingen indsatsområder
Ingen indsatsområder pt.
Ingen kalve går godt
ingen punkter
Ingen relevante PT
Ingen specifikke indsatsområder
ingen særlige problemer AI/AU på besætningsniveau, få døde, ingen flokbehandling
ingen særlige problemer, den lavere belægning har givet bedre resultater
ingen tiltag
Ingen tiltag iværksat
Ingen velfærdsmæssige problemer pt.
Ingen velfærdsproblemer
Ingen. Fortsat opretholdelse af god dyrevelfærd
intet
Intet fokusområde
Intet specifikt indsatsområde pt
lav dødelighed og hurtig behandling
lav dødelighed trods AP2 i en sektion blæst ind fra nabo. besætning tømmes mellem hold, og det har også virket denne gang
lav dødelighed, få halebid, sanering 2020
lav dødelighed, få halebid. bedre grise med ny høst
lav dødelighed, god tilvækst, fortsætte det.
Nu godt styr på foder
ny leverandør(nuværende arbejdsgiver) et hold sat ind fungerer ok
opretholde en god sundhed og velfærd
Undersøgelse har ikke givet anledning til indsatsområder
Undersøgelsen har ikke givet anledning til indsatsområde

Bilag nr. 2 Info-brev til dyrlægerne

Randers marts 2020

Kære dyrlæge

Tusind tak for at du vil deltage i min undersøgelse, hvor jeg skal interviewe dig til mit afsluttende projekt på masteruddannelsen ved Aarhus universitet i vurdering af husdyrvelfærd i primærproduktionen.

Du må er meget velkommen til at kontakte mig efter interviewet, hvis du har spørgsmål eller yderligere kommentarer.

Med venlig hilsen

Tine Flarup, dyrlæge

Tlf.: 23 72 99 72

Mail: tinfla@lbst.dk

Praktiserende dyrlægers syn på den målrettede dyrevelfærdsindsats i kvæg- og svinebesætninger med aftale om sundhedsrådgivning.

Formålet med undersøgelsen er at generere ny viden om de praktiserende dyrlægers erfaringer med samt holdninger til lovkravene om målrettet dyrevelfærdsindsats (fokus på identifikation af indsatsområder og opfølgning ved udarbejdelse af handlingsplaner) i kvæg- og svinebesætninger med aftaler om sundhedsrådgivning (SRA).

Projektet skal redegøre for de lovgivningsmæssige historiske aspekter omkring de praktiserende dyrlægers arbejde med dyrevelfærd i tilknytning til SRA i besætninger med produktionsdyr.

I projektet skal det undersøges, hvordan dyrlægerne i praksis identificerer de særlige indsatsområder. Herunder hvordan dyrlægen sammen med den besætningsansvarlige får sat dyrevelfærd på dagsordenen i sin rådgivning og hvordan der følges op på handlingsplaner.

Projektet skal også undersøge om dyrlægerne mener, at lovgivningen understøtter deres arbejde med forbedring af dyrevelfærden i de enkelte besætninger.

Baggrunden for undersøgelsen:

Den målrettede dyrevelfærdsindsats blev indført i forbindelse med vedtagelse af Veterinærforsikring II og afløste det tidligere krav om egenkontrol af dyrevelfærd. Den målrettede dyrevelfærdsindsats er en overbygning på rådgivning om dyrevelfærd, som er målrettet konkrete problemer og muligheder i den enkelte besætning. De praktiserende dyrlæger er nøglepersoner ved implementeringen af den målrettede dyrevelfærdsindsats, da de sammen med besætningsejerne i forbindelse med sundhedsrådgivning og på baggrund af dyrebaserede velfærdsparametre skal identificere særlige indsatsområder i besætningerne.

Der er ikke tidligere gennemført forskningsmæssige undersøgelser af erfaringerne med den målrettede dyrevelfærdsindsats.

Til brug under interviewet:

Hvad forstår du ved dyrevelfærd?

Er det eksempelvis et eller flere af følgende udsagn?

Er der nogle af disse, som du særligt vil fremhæve?

Let adgang til frisk vand og et foder, som er tilstrækkeligt til at sikre sundhed og livskraft (Frihed fra sult og tørst).

Adgang til egnet miljø for dyrene, som indbefatter eksempelvis et behageligt hvileareal og passende klima (Frihed fra ubehag).

Forebyggelse, hurtig diagnose og behandling (Frihed fra smerte, skade og sygdom).

Adgang for dyrene til tilstrækkelig plads, naturlige faciliteter og selskab af artsfæller (Frihed til at udtrykke normal adfærd).

Sikring af, at dyrene ikke er frygtssomme overfor mennesker og artsfæller og/eller i øvrigt ikke bliver udsat for unødige lidelse (Frihed fra frygt og lidelse).

Bilag nr. 3 Spørgeguide:

Indledning til samtalerne (5 min):

Konteksten for samtalerne:

Hensigten med samtalerne er, at dyrlægens meninger og erfaringer fremkommer i løbet af samtalerne.

Jeg er derfor, at betragte som den naive interviewer, der som udgangspunkt ikke har nogen mening eller holdning til den målrettede dyrevelfærdsindsats (MVI), men blot er nysgerrig på, hvordan dyrlægen har oplevet MVI i sin verden/i sit arbejdsliv samt hvilken mening og holdning, som dyrlægen har til lovkravet om MVI.

Det er vigtigt for mig at pointere, at når jeg stiller uddybende spørgsmål, så skyldes det ikke, at jeg gerne vil udstille eventuelle usikkerhedsmomenter, men derimod at jeg gerne vil fremkalde og forstå alle dyrlægens fremsatte perspektiver.

Samtalerne foregår anonymt.

Det bedste udbytte af samtalerne fremkommer, hvis dyrlægen har tillid til mig som interviewer. Ved at præsentere mig selv og fortælle om min baggrund, håber jeg også at kunne invitere dyrlægerne til åbenhed og tillid.

Min baggrund:

Introduktion ved at fortælle om mig selv: Dimitteret i 1996 og derefter 7 år i blandet dyrlægepraksis. Siden 2003 ansættelse i FVST veterinærafdelinger og veterinærrejsesholdet, hvor jeg især har interesseret mig for og samtidig også været så privilegeret, at kunne løse arbejdsopgaver indenfor velfærdskontrol hos svin og kvæg, samt supervision af de praktiserende dyrlæger. Siden 2015 ansættelse i Landbrugsstyrelsen, hvor kontakten til de praktiserende dyrlæger er mere sporadisk og ikke en del af kontrolopgaverne.

Min interesse for dyrevelfærd og dyrlægernes rolle i forhold til dyrevelfærd, samt min nysgerrighed om samspillet imellem dyrlæge og besætningsejer, har givet mig ideen til denne dette projekt.

Jeg har derfor forsøgt at følge udviklingen omkring sundhedsrådgivningsaftalerne (SRA) fra egenkontrollen i slutningen af 2016 blev afløst af den målrettede dyrevelfærdsindsats i forbindelse med Veterinærforsøg 2. Hensigten med ændringen var et politisk ønske om, at dyrevelfærden skulle styrkes.

Erfaringerne med egenkontrollen med dyrevelfærd er videnskabeligt undersøgt, men erfaringerne med MVI er ikke tidligere undersøgt. Formålet med dette masterprojekt er at generere ny viden om de praktiserende dyrlægers holdninger til og erfaringer med MVI.

Dyrlægens baggrund (5 min):

Alder?

Årstal for dimission?

Yderligere uddannelse? med relation til dyrevelfærd?

Antal år med erfaring indenfor rådgivning kvæg/svin?

Praksisstruktur? Kollegaer indenfor samme fagområde/dyreart?

Dyrevelfærdsopfattelse (10 min):

Hvordan er du uddannet til at varetage opgaven omkring den målrettede dyrevelfærdsindsats? Synes du, at du har de rigtige forudsætninger for kunne rådgive om dyrevelfærd? Opsøger du viden på området? Hvordan og hvorhenne?

Hvad er din forståelse af dyrevelfærd? Fortæl om hvordan du vurderer dyrevelfærd.

Jeg har et kort med, som dyrlægen kan støtte sig til og som underforstået afspejler de fem friheder:

Let adgang til frisk vand og et foder, som er tilstrækkeligt til at sikre sundhed og livskraft (Frihed fra sult og tørst).
Adgang til egnet miljø for dyrene, som indbefatter eksempelvis et behageligt hvileareal og passende klima (Frihed fra ubehag).

Forebyggelse, hurtig diagnose og behandling (Frihed fra smerte, skade og sygdom).

Adgang for dyrene til tilstrækkelig plads, naturlige faciliteter og selskab af artsfæller (Frihed til at udtrykke normal adfærd).

Sikring af, at dyrene ikke er frygtssomme overfor mennesker og artsfæller og/eller i øvrigt ikke bliver udsat for unødige lidelse (Frihed fra frygt og lidelse).

Aftaler om SRA (10 min):

Fortæl om hvordan du tilrettelægger og gennemfører et besætningsbesøg med SRA. Fortæl om et typisk SRA-besøg i en af dine besætninger.

Hvor mange aftaler har du? Hvor mange af aftalerne er frivillige aftaler? Hvordan indgås aftalerne?

Tidsforbrug og honorering: Hvordan er din tid fordelt på de forskellige områder, som SRA består af? Hvor meget tid bruger du på dyrevelfærd ift. de øvrige områder? Hvordan sker honorering af dine rådgivningsbesøg? Fast pris eller timebetaling eller andet? Tiden til afrapportering? Hvor stor en andel dækker dyrevelfærd og MVI? Har der været ændringer i tidsforbrug i forhold til tidligere ved auditeringen ved egenkontrol? Hvorfor/hvorfor ikke?

Samarbejde med besætningsejeren (10 min):

Hvorfor tror du, at besætningsejerne har indgået aftalerne med dig? Besætningsejernes incitament til at indgå aftalerne? Har de fortalt dig om hvorfor de rekvirerer dig eller din praksis?

Forventningsafstemning? Hvordan kommunikerer du med besætningsejerne om forventninger og udbytte ved rådgivning om dyrevelfærd herunder specifikt indsatsområder omkring dyrevelfærd? Eksempler?

Hvordan er samarbejdet med besætningsejerne? Andre repræsentanter? Fortæl om et godt samarbejde ved rådgivningsbesøg og et dårligt.

Fortæl om dine rapporter: Gennemgår I rapporterne sammen? Læser besætningsejerne rapporterne? Får du feedback på rapporterne fra besætningsejerne?

Den målrettede dyrevelfærdsindsats (10 min):

Hvordan udfører du rådgivning om dyrevelfærd herunder især den målrettede dyrevelfærdsindsats og handlingsplaner?

Hvordan kommer din dyrevelfærdsopfattelse til udtryk ved rådgivning om dyrevelfærd og MVI? (Eksempel?).

Hvem repræsenterer besætningerne i forbindelse med rådgivning om dyrevelfærd og om dyrevelfærdsindsatser og handleplaner?

Hvordan følger du op på indsatsområder?

I lovgivningen lægges vægt på dyrebaserede velfærdsparametre: Foretager du registreringer af observationer ved besætningsgennemgang? Måler du på om der sker ændringer og hvis ja, hvordan?

Indberetter du indsatsområder til Vetreg?

Giv eksempler på indsatsområder du har indberettet. Og fortæl om hvordan du er blevet enig med besætningsejeren.

Fortæl om en af dine handlingsplaner.

Lovkrav til MVI (10 min):

Understøtter lovgivningen om MVI arbejdet med at forbedre dyrevelfærden i besætningerne?

Hvad er din mening om lovkravene til dyrevelfærd koblet til aftalerne om sundhedsrådgivning? Giver lovkravene mening? Er din mening anderledes nu set i forhold til tidligere i forbindelse med egenkontrol? Og hvorfor/hvorfor ikke?

Hvordan er du blevet inddraget og informeret (af Fødevarestyrelsen/Dyrlægeforeningen/branchen eller andre) om den målrettede dyrevelfærdsindsats? Er du i tvivl om hvad forventningerne til dig er? Hvordan tror du, at lovkravene bedst opfyldes? Og er det praktisk muligt?

Kollegaer (10 min):

Hvilken rolle spiller praksisstruktur og kollegasparring eller sparring med andre parter for din rådgivning om dyrevelfærd og MVI? Taler du med dine kollegaer om rådgivning om dyrevelfærd? Hvor meget fylder det i jeres indbyrdes sparring i forhold til andre emner?

Branche/omgivende samfund (10 min):

Spiller sparring med brancheorganisationer og din faglige organisation en rolle for din forståelse for og dit arbejde med rådgivning om dyrevelfærd? Hvordan? Hvorfor ikke?

Spiller det omgivende samfund/forbrugeren en rolle for din rådgivningen om dyrevelfærd? Hvordan? Hvorfor ikke?

Etiske overvejelser (10 min):

Hvilke etiske overvejelser gør du dig omkring dyrevelfærdsindsatsen? Der er jo en politisk forventning om, at dyrevelfærden på denne måde kan styrkes og at dyrlægerne og besætningsejerne kan løfte dyrevelfærden i fællesskab.

Hvad hvis det ikke kan lade sig gøre? Bliver du frustreret? Hvordan håndterer du det? Giv evt. et eksempel.

Forbedringer/ønsker til fremtiden (10 min):

Hvilke ideer har du til forbedrende tiltag omkring dyrevelfærden, som involverer en veterinærfaglig indsats? Hvilke tiltag gør du i øvrigt i din rådgivning om dyrevelfærd, som måske rækker ud over lovkravene?